

Ročník 1997

SBÍRKA ZÁKONŮ ČESKÉ REPUBLIKY

Částka 67

Rozeslána dne 21. srpna 1997

Cena Kč 16,60

O B S A H:

185. Nález Ústavního soudu ze dne 4. června 1997 ve věci návrhu na zrušení části ustanovení § 3 odst. 1 a části ustanovení § 3 odst. 4 zákona č. 87/1991 Sb., o mimosoudních rehabilitacích, ve znění pozdějších předpisů
186. Nález Ústavního soudu ze dne 4. července 1997 ve věci návrhu na zrušení ustanovení § 14 odst. 1 písm. d), e) zákona České národní rady č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění zákona České národní rady č. 26/1993 Sb.
187. Sdělení Ministerstva zahraničních věcí o sjednání Dohody mezi Českou a Slovenskou Federativní Republikou a Tureckou republikou o vzájemné podpoře a ochraně investic
188. Sdělení Ministerstva zahraničních věcí o sjednání Dohody mezi vládou České republiky a Švýcarskou spolkovou radou o výměně stážístů

Opatření ústředních orgánů

Opatření Ministerstva financí, jímž se určují emisní podmínky Dluhopisu České republiky, 1997 – 2002, 12,20 %

185

NÁLEZ

Ústavního soudu

Jménem České republiky

Ústavní soud rozhodl dne 4. června 1997 v plénu o návrhu J. D., podaném spolu s ústavní stížností, na zrušení ustanovení vyjádřeného v § 3 odst. 1 zákona č. 87/1991 Sb., o mimosoudních rehabilitacích, ve znění pozdějších předpisů, slovy „pokud je státním občanem České a Slovenské Federativní Republiky“ a na zrušení ustanovení vyjádřeného v § 3 odst. 4 téhož zákona slovy „pokud jsou státními občany České a Slovenské Federativní Republiky“

takto:

Návrh se zamítá.

Odůvodnění

I.

Navrhovatel podal ústavní stížnost proti rozsudku Krajského soudu v Praze ze dne 30. ledna 1996 č. j. 20 Co 751/95-44, ve spojení s rozsudkem Okresního soudu Praha-západ ze dne 4. října 1995 č. j. 4 C 352/95-27, jimiž byla zamítnuta jeho žaloba na vydání domu č. p. 363 se stavební parcelou č. p. 459, garáže se stavební parcelou č. p. 460 a zahrady č. p. 462, vše v katastrálním území V., s odůvodněním, že stěžovatel neprokázal státní občanství České republiky a nesplnil tak jednu z podmínek zákona č. 87/1991 Sb., o mimosoudních rehabilitacích, ve znění pozdějších předpisů. Současně stěžovatel podal návrh na zrušení ustanovení vyjádřeného v § 3 odst. 1 zákona č. 87/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů, slovy „pokud je státním občanem České a Slovenské Federativní Republiky“ a ustanovení vyjádřeného v § 3 odst. 4 uvedeného zákona slovy „pokud jsou státními občany České a Slovenské Federativní Republiky“.

Na odůvodnění svého návrhu na zrušení citovaných ustanovení zákona o mimosoudních rehabilitacích uvedl, že Ústavní soud již v nálezu ze dne 12. července 1994, kterým byla v zákoně č. 87/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů, zrušena podmínka trvalého pobytu, dospěl k závěru, že ze slov preambule zákona nelze dovodit „prostor pro vyloučení určitých subjektů z okruhu těch, které znaky některého restitučního titulu naplní“, tedy ani pro vyloučení osob bez státního občanství. Stejně tak, uvádí stěžovatel, platí i nadále závěr Ústavního soudu, že „mezi definicí pojmu oprávněné osoby podle § 3 odst. 1 a 4 napadeného zákona a textem i smyslem jeho preambule není souladu“, neboť, pokračuje stěžovatel, aby text zákona byl skutečně naplněním preambule, je třeba zrušit i podmínku státního občanství. Dále ve své ústavní stížnosti připustil, že čl. 11 odst. 2 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“) sice umožňuje, aby zákon stanovil, že určité věci mohou být pouze ve vlastnictví občanů nebo právnických osob se sídlem v České a Slovenské Federativní Republice, přičemž občanem se podle čl. 42 odst. 1 Listiny rozumí státní občan České republiky, toto omezení však neplatí obecně, ale jen ohledně určitých v zákoně vymezených věcí. V případě střetu mezi takovou úpravou, uvádí dále stěžovatel, a proklamovanou vůlí státu napravit nejzávažnější majetkové křivdy musí mít ve státě, který se prohlašuje za právní stát, přednost napravení spáchaných křivd. V této souvislosti poukázal zejména na čl. 1 Ústavy České republiky (dále jen „Ústava“) a rovnost v právech dle čl. 1 Listiny. V dalších vývodech svého návrhu zdůraznil, že osoby, kterým podmínka státního občanství brání v účasti na restituci, o svůj majetek přišly stejným způsobem jako osoby splňující podmínky zákona, když v obou případech jde o stejnou křivdu. Každé rozdělování má potom dle stěžovatele diskriminační charakter a odporuje tak čl. 3 odst. 1 Listiny. Uvedený diskriminační charakter napadených částí ustanovení je dle stěžovatele zřejmý zejména z toho, že de facto jediným rozdílem mezi osobami, které podle současné úpravy nárok na restituci mají, a těmi, které tento nárok nemají, je jen to, v jaké zemi se rozhodly tyto osoby samy, popřípadě jejich rodiče žít poté, co odešly z komunisty ovládaného Československa. Dále se ve své ústavní stížnosti zabýval problematikou našich občanů žijících na území USA, kde se získáním občanství Spojených států amerických je spojena ztráta občanství dřívějšího, což je dle stěžovatele v demokratickém státě nemyslitelné připisovat k tíži dotčených osob. V této souvislosti také poukázal na význam československé emigrace žijící v USA, kterou označil za hybnou sílu obou válečných odbojů včetně finanční výpomoci. Poté ve své ústavní stížnosti poukázal na to, že jeho rodina i v době ohrožení republiky nacistickým Německem zaujala vlastenecké postoje, což vedlo v roce 1942 k zabrání jejího majetku a posléze k jeho následnému poválečnému navrácení. Pokud jde o problematiku protiústavnosti napadených ustanovení, stěžovatel dále rozvedl, že tato podmínka je, stejně tak jako podmínka trvalého pobytu, v rozporu s čl. 14 odst. 1 Listiny, neboť ignoruje svobodu pobytu a pohybu. Závěrem znovu poukázal na rozpor na-

padených ustanovení s čl. 1 Listiny, který zaručuje všem lidem rovnost v právech, a s čl. 1 Ústavy, v němž se stanoví, že Česká republika je právní stát, založený na účtě k právům a svobodám člověka, což napadený zákon vyloučením určitého okruhu osob z možností domáhat se navrácení svého původního majetku porušuje.

Podle ustanovení § 74 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, může být spolu s ústavní stížností podán návrh na zrušení zákona nebo jiného právního předpisu anebo jejich jednotlivých ustanovení, jejichž uplatněním nastala skutečnost, která je předmětem ústavní stížnosti, jestliže podle tvrzení stěžovatele jsou v rozporu s ústavním zákonem nebo mezinárodní smlouvou podle čl. 10 Ústavy, popřípadě se zákonem, jedná-li se o jiný právní předpis.

Podle § 78 odst. 1 zákona č. 182/1993 Sb., jestliže byl spolu s ústavní stížností podán návrh na zrušení právního předpisu podle § 74, senát řízení přerušil a návrh na zrušení právního předpisu postoupil plénu k rozhodnutí podle čl. 87 odst. 1 písm. a) nebo b) Ústavy.

II. senát Ústavního soudu se v první řadě zabýval otázkou, zda-li jsou splněny podmínky citovaného ustanovení § 74. Dospěl k závěru, že návrh na zrušení ustanovení vyjádřeného v § 3 odst. 1 zákona o mimosoudních rehabilitacích slovy „pokud je státním občanem České a Slovenské Federativní Republiky“ a na zrušení ustanovení vyjádřeného v § 3 odst. 4 téhož zákona slovy „pokud jsou státními občany České a Slovenské Federativní Republiky“ byl podán v souladu s ustanovením § 74, neboť jeho aplikace vedla k rozhodnutí Krajského soudu v Praze touto stížností napadenému. Proto usnesením ze dne 30. října 1996 sp. zn. II. ÚS 159/96 senát řízení o ústavní stížnosti přerušil a návrh na zrušení ustanovení vyjádřeného v § 3 odst. 1 zákona o mimosoudních rehabilitacích slovy „pokud je státním občanem České a Slovenské Federativní Republiky“ a na zrušení ustanovení vyjádřeného v § 3 odst. 4 téhož zákona slovy „pokud jsou státními občany České a Slovenské Federativní Republiky“ postoupil plénu Ústavního soudu k rozhodnutí podle čl. 87 odst. 1 písm. a) Ústavy.

Vzhledem k tomu, že soudce zpravodaj neshledal důvody k odmítnutí návrhu na zrušení zákona, byl návrh doručen Poslanecké sněmovně Parlamentu České republiky podle § 42 odst. 3 a § 69 zákona č. 182/1993 Sb. a § 28 odst. 1 uvedeného zákona, ačkoliv zákony, jejichž částečné zrušení je navrhováno, byly vydány Federálním shromážděním České a Slovenské Federativní Republiky, a to proto, že nástupnictví Parlamentu České republiky vyplývá jednak z čl. 3 odst. 1 ústavního zákona České národní rady č. 4/1993 Sb., o opatřeních souvisejících se zánikem České a Slovenské Federativní Republiky, jednak z Ústavy České republiky.

Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky – její předseda Ing. Miloš Zeman – ve svém vyjádření předeslala, že Česká a Slovenská Federativní Republika byla jediným státem východoevropského bloku, který přistoupil k řešení problematiky odškodňování majetkových a jiných křivd vzniklých v dřívějším období, jak je konstatováno i v důvodové zprávě k napadenému zákonu. Obtížnost řešení problematiky odškodňování se projevila přitom nejenom při projednávání návrhu zákona, ale i v nutnosti jeho novelizací. Dále uvedla, že svou povahou jde o zákon výjimečný a jednorázový, který vycházel z principu alespoň částečného zmírnění vzniklých křivd, ke kterým došlo v období od 25. února 1948 do 1. ledna 1990. Přitom se vycházelo z platnosti právních předpisů v uvedeném období, a pokud se některé rušily, nerušily se s účinností od samého počátku, ale ode dne účinnosti zrušujícího ustanovení. Snahou bylo, podle vyjádření Poslanecké sněmovny, pouze odstranit následky použití dřívějších předpisů v rozhodném období. Z těchto důvodů nelze proto hovořit o navrácení v předešlý stav či o vydání vyvlastněné věci. Protože účelem zákona nebylo odstranění všech křivd, nýbrž jen jejich zmírnění, bylo možno je provést pouze v takovém rozsahu, aby se neprohloubila vnitřní zadluženost státu. Z tohoto hlediska bylo navrženo odškodnění pouze československých státních občanů, což odpovídalo dle Poslanecké sněmovny i mezinárodnímu zvyklostem. Dále je ve vyjádření Poslanecké sněmovny uvedeno, že se nelze domnívat, že podmínka státního občanství by byla v rozporu s naším právním řádem již proto, že každé osobě, která nechtěla přijít o svůj majetek, zákon umožňoval obnovení občanství v dostatečně dlouhé lhůtě. Této skutečnosti plně odpovídá ustanovení čl. 3 odst. 2 Listiny, podle kterého má každý právo svobodně rozhodovat o své národnosti. Kromě toho, když Ústavní soud ve svém nálezu č. 164/1994 Sb. posuzoval interpretační význam preambule k definici pojmu oprávněné osoby podle ustanovení § 3 odst. 1 a 4 zákona o mimosoudních rehabilitacích, dospěl k závěru, že byl zúžen zákonem prostor pro okruh oprávněných subjektů, byla-li stanovena podmínka trvalého pobytu, neboť výše uvedené ustanovení není v souladu se smyslem preambule, dále však Ústavní soud vycházel i z čl. 11 odst. 2 Listiny, který stanoví možnost, aby zákon stanovil omezení nabývání určitých věcí do vlastnictví občanů nebo právnických osob se sídlem v České a Slovenské Federativní Republice (České republice), přičemž čl. 42 odst. 1 Listiny pod pojmem občan rozumí státního občana České a Slovenské Federativní Republiky (České republiky). Z těchto závěrů Poslanecká sněmovna dovodila, že vypuštěním podmínky trvalého pobytu byl dán dostatečný zákonný prostor pro oprávněné subjekty k uplatnění jejich restitučních nároků a že zrušení podmínky státního občanství by ve svých důsledcích bylo v rozporu s naším právním řádem. V závěru vyjádření se pak uvádí, že zákonodárný sbor jednal v přesvědčení, že přijatý zákon je v souladu s Ústavou a naším právním řádem a že je na Ústavním soudu, aby v souvislosti s podaným návrhem posoudil

ústavnost napadených částí ustanovení zákona č. 87/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů, a vydal příslušné rozhodnutí.

Ústavní soud nejprve zkoumal, jak mu ukládá § 68 odst. 2 zákona č. 182/1993 Sb., byl-li napadený zákon přijat a vydán v mezích Ústavou stanovené kompetence a ústavně předepsaným způsobem. V době vydání zákonů byly kompetence zákonodárných sborů dány ustanoveními čl. 29 a násl., resp. čl. 102 a násl. ústavního zákona č. 143/1968 Sb., o československé federaci, ve znění pozdějších předpisů. Z předložených sněmovních tisků Federálního shromáždění a zprávy o 13. společné schůzi Sněmovny lidu a Sněmovny národů, které si Ústavní soud vyžádal v kanceláři Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky, bylo zjištěno, že schůze, na níž se o zákonu hlasovalo, se zúčastnil dostatečný počet poslanců, zákon byl přijat potřebným počtem hlasů, byl podepsán příslušnými ústavními činiteli a byl řádně vyhlášen ve Sbírce zákonů. Jednotlivá ustanovení zákona, jež navrhuje stěžovatel zrušit, se tak stala platnou součástí našeho právního řádu a jsou jí, jak vyplývá z čl. 1 odst. 1 ústavního zákona České národní rady č. 4/1993 Sb., dosud.

II.

Ústavní soud se ústavností vymezení okruhu oprávněných osob v zákoně o mimosoudních rehabilitacích zabýval ve svém nálezu ve věci vedené pod sp. zn. Pl. ÚS 3/94 (ÚS ČR: Sbírka nálezů a usnesení – svazek 1 C. H. Beck Praha, 1994, str. 279 – 291). V úvodu své argumentace přitom posoudil interpretační význam preambule zákona č. 87/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů, z níž vyplývá, že cílem zákona o mimosoudních rehabilitacích je „snaha zmírnit následky některých majetkových a jiných křivd“, k nimž došlo v období let 1948 až 1989. První otázka, kterou si Ústavní soud v této souvislosti položil, byla, zda „zmírnění“ následků „některých“ křivd lze s ohledem na princip rovnosti chápat toliko ve vztahu k okruhu a intenzitě majetkových zásahů, zejména do vlastnictví občanů, v rozhodném období anebo zda je možné v něm spatřovat i zákonný prostor pro zúžení okruhu oprávněných subjektů s ohledem na jejich trvalý pobyt. Na danou otázku soud odpověděl záporně, když konstatoval, že prostor pro vyloučení určitých subjektů z okruhu těch, které znaky některého restitučního titulu naplní, z uvedené formulace preambule zákona dovodit nelze. Rámec možného omezení okruhu oprávněných osob je, dle názoru Ústavního soudu, dán pouze ustanovením čl. 11 odst. 2 Listiny, podle něhož zákon může stanovit, že určité věci mohou být pouze ve vlastnictví občanů České republiky. Z tohoto ustanovení pak dovodil závěr, že Listina v daném ustanovení „nezmocňuje zákonodárce ke stanovení dalších podmínek nabytí vlastnictví (ať už v rámci restitučního procesu, či obecně)“. A contrario tudíž platí, že čl. 11 odst. 2 Listiny zmocňuje zákonodárce ke stanovení podmínky státního občanství při nabývání vlastnictví v rámci restitučního procesu [příčemž okruh věcí stanovených zákonem, na které se vztahuje nárok na vydání věcí oprávněnými osobami disponujícími státním občanstvím (České a Slovenské Federativní Republiky, resp. České republiky), je vymezen v § 6 zákona o mimosoudních rehabilitacích]. Na jiném místě odůvodnění nálezu Ústavního soudu ve věci Pl. ÚS 3/94 se shodně uvádí, že podmínka trvalého pobytu je „v rozporu s čl. 11 odst. 2 Listiny, který zmocňuje zákonodárce toliko stanovit, že určité věci mohou být pouze ve vlastnictví občanů nebo právnických osob se sídlem v České a Slovenské Federativní Republice“.

V návaznosti na závěry obsažené v uvedeném nálezu Ústavního soudu, od nichž ani v posuzované věci nemá Ústavní soud důvodu se odchýlovat, lze uvést následující:

Podle čl. 11 odst. 2 Listiny „zákon může také stanovit, že určité věci mohou být pouze ve vlastnictví občanů nebo právnických osob se sídlem v České a Slovenské Federativní Republice“ (příčemž dle čl. 42 odst. 1 Listiny a čl. 1 odst. 2 ústavního zákona ČNR č. 4/1993 Sb. se jedná o státní občanství České republiky a území České republiky). Čl. 11 odst. 2 Listiny je tudíž speciálním ustanovením k ústavnímu principu rovnosti všech subjektů ohledně nabývání a ochrany vlastnického práva (příkladem jeho promítnutí do právního řádu je ustanovení § 17 devizového zákona č. 219/1995 Sb.). Je to právě čl. 11 odst. 2 Listiny, jenž vytváří pro zákonodárce ústavní prostor omezení okruhu oprávněných osob v restitučním zákonodárství.

Cílem restitučního zákonodárství bylo nejen zmírnění některých majetkových křivd spáchaných komunistickým režimem, nýbrž i chápání restitucí jako jedné z forem privatizace. V podmínce státního občanství se proto promítla snaha zákonodárce provést restituci tehdy, když je dána přítomnost restituenta, a tím i pravděpodobnost péče řádného hospodáře o restituovaný majetek. Čl. II zákona č. 88/1990 Sb., kterým se mění a doplňují předpisy o nabývání a pozbývání československého státního občanství, umožňoval přitom v době od 29. března 1990 do 31. prosince 1993 případným restitucentům pouhým sdělením svého zájmu o československé (resp. ode dne 1. ledna 1993 o české) občanství získat je s účinky ex tunc zpět. Tímto byl vnitrostátním právem vytvořen dostatečný prostor pro uplatnění restitučních nároků podle zákona o mimosoudních rehabilitacích i pro osoby, které nesplňovaly podmínku státního občanství.

Jakkoli čl. 11 odst. 2 Listiny vytváří ústavní prostor pro omezení vlastnických práv osob bez státní pří-

slušnosti České republiky, nutno jej interpretovat s ohledem na čl. 4 odst. 4 Listiny, tj. s ohledem na požadavek minimalizace každého ústavně akceptovatelného omezení základního práva nebo svobody, restriktivně. V návaznosti na právní konstrukci zákona o mimosoudních rehabilitacích (upřednostňujícího vydání věci a subsidiárně v případě nemožnosti vydání zakotvujícího poskytování finanční náhrady) je proto úkolem demokratického zákonodárce, aby hledal prostor pro zmírnění následků některých majetkových křivd spáchaných komunistickým režimem i u osob bez státní příslušnosti České republiky.

Při posuzování ústavnosti napadených ustanovení právních předpisů Ústavní soud zkoumá jejich soulad nejenom s ústavními zákony, nýbrž i s mezinárodními smlouvami podle čl. 10 Ústavy.

V této souvislosti jde zejména o soulad napadených ustanovení zákona o mimosoudních rehabilitacích s čl. 26 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech (dále jen „Pakt“) a s čl. 14 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“).

Výbor OSN pro lidská práva v Ženevě ve svých rozhodnutích z 19. července 1995 č. 516/1992 (Šimůnek) a z 23. července 1996 č. 586/1994 (Adam) dospěl k závěru, podle něhož v případě zákona č. 87/1991 Sb. není dán žádný důvod, který by odůvodnil rozhodnutí zákonodárce rozlišovat mezi oběťmi konfiskování z titulu občanství. Podmínku občanství považuje proto za neslučitelnou se zákazem diskriminace dle čl. 26 Paktu, který sice dle Výboru nepožaduje úplně stejné zacházení, nicméně vyžaduje, aby tu byl dostatečný důvod pro odlišný přístup.

Evropská komise pro lidská práva ve Štrasburku naopak v rozhodnutích ze dne 4. března 1996 č. 23131/93 (Brežný v. Slovenská republika), ze dne 11. dubna 1996 č. 28390/95 (Pezoldová v. Česká republika), ze dne 13. května 1996 č. 23899/93 (Nohejl v. Česká republika) a ze dne 13. května 1996 č. 23063/93 (Jonas) předeslala, že k zásahům do vlastnického práva došlo v době, kdy Česká republika (resp. Československo) ještě nepřevzala záruky za dodržování lidských práv. Dále konstatovala, že dle Úmluvy neexistuje právo na restituci vlastnictví, a protože diskriminace dle čl. 14 Úmluvy je možná jen v souvislosti s porušením některého jiného hmotného práva zaručeného Úmluvou, nelze dovodit v případě podmínky státního občanství a trvalého pobytu dle restitučních předpisů porušení zákazu diskriminace. Jestliže tedy dle Úmluvy neexistuje právo na restituci vlastnictví, jsou dle Komise restituce zcela v rukou toho kterého státu jako suveréna.

Ústavní soud v řadě svých rozhodnutí vyložil obsah ústavního principu rovnosti. Ztotožnil se v nich (a to zejména v nálezech ve věcech vedených pod sp. zn. Pl. ÚS 16/93 (ÚS ČR: Sbírka nálezů a usnesení – svazek 1 C. H. Beck Praha, 1994, str. 205 – 206), Pl. ÚS 36/93 (ÚS ČR: Sbírka nálezů a usnesení – svazek 1 C. H. Beck Praha, 1994, str. 179), Pl. ÚS 5/95 (ÚS ČR: Sbírka nálezů a usnesení – svazek 4 C. H. Beck Praha 1996, str. 218), Pl. ÚS 9/95 (ÚS ČR: Sbírka nálezů a usnesení – svazek 5 C. H. Beck Praha, 1997, str. 137) s chápáním ústavního principu rovnosti, jak byl vyjádřen Ústavním soudem České a Slovenské Federativní Republiky (ÚS ČSFR, 1992, R 11): „Je věcí státu, aby v zájmu zabezpečení svých funkcí rozhodl, že určité skupině poskytne méně výhod než jiné. Ani zde však nesmí postupovat zcela libovolně... Pokud zákon určuje prospěch jedné skupiny a zároveň tím stanoví neúměrné povinnosti jiné, může se tak stát pouze s odvoláním na veřejné hodnoty.“

Ústavní soud tímto odmítl absolutní chápání principu rovnosti, přičemž dále konstatoval: „rovnost občanů nelze chápat jako kategorii abstraktní, nýbrž jako rovnost relativní, jak ji mají na mysli všechny moderní ústavy“ [Pl. ÚS 36/93 (ÚS ČR: Sbírka nálezů a usnesení – svazek 1 C. H. Beck Praha, 1994, str. 179)]. Obsah principu rovnosti tím posunul do oblasti ústavněprávní akceptovatelnosti hledisek odlišování subjektů a práv. Hledisko první spadá přitom ve vyloučení libovůle.

Hledisko druhé vyplývá z právního názoru vyjádřeného v nálezu ve věci vedené pod sp. zn. Pl. ÚS 4/95 (ÚS ČR: Sbírka nálezů a usnesení – svazek 3 C. H. Beck Praha, 1995, str. 209): „nerovnost v sociálních vztazích, má-li se dotknout základních lidských práv, musí dosáhnout intenzity, zpochybňující, alespoň v určitém směru, již samu podstatu rovnosti. To se zpravidla děje tehdy, je-li s porušením rovnosti spojeno i porušení jiného základního práva, např. práva vlastnit majetek podle čl. 11 Listiny, některého z politických práv podle čl. 17 a násl. Listiny apod.“ [shodně Pl. ÚS 5/95 (ÚS ČR: Sbírka nálezů a usnesení – svazek 4 C. H. Beck Praha, 1996, str. 217 – 218)]. Hlediskem druhým při posuzování protiústavnosti právního předpisu zakládajícího nerovnost je tedy tímto založené dotčení některého ze základních práv a svobod.

Pakt princip rovnosti upravuje v čl. 2 odst. 1 a čl. 26. Rovnost dle prvního z citovaných ustanovení má povahu akcesorickou, čili vztahuje se pouze na rovnost v Paktem zakotvených právech, přičemž právo vlastnické mezi ně zařazeno není. Čl. 26 zakotvuje jednak rovnost před zákonem a jednak vyloučení diskriminace. V demonstrativním výčtu důvodů vylučujících nerovný přístup přitom není obsaženo státní občanství.

Výbor OSN pro lidská práva v opakovaně vyjádřeném názoru připouští při aplikaci čl. 26 Paktu nerovnost pouze za podmínky vyloučení libovůle, resp. pokud se tato zakládá na rozumných a objektivních rozlišovacích

znacích (reasonable and objective criteria). Za takové Ústavní soud považuje důsledky plynoucí z čl. 11 odst. 2 Listiny, jakož i cíle restitučního zákonodárství a konečně právní úpravu státního občanství dle čl. II zákona č. 88/1990 Sb.

Pokud jde o navrhovatelem namítané porušení čl. 14 odst. 1 Listiny, nutno konstatovat, že podmínka státního občanství v zákoně o mimosoudních rehabilitacích není omezením svobody pohybu a pobytu [a to na rozdíl od podmínky trvalého pobytu, jež byla nálezem Ústavního soudu ve věci vedené pod sp. zn. Pl. ÚS 3/94 (ÚS ČR: Sbírka nálezů a usnesení – svazek 1 C. H. Beck Praha, 1994, str. 291) zrušena]. Tato svoboda je státním občanům České republiky garantována nejen na úrovni ústavní, nýbrž i na úrovni právní úpravy zákonné (a to zejména ustanoveními § 231, 232 a 233 tr. zák., zákonem č. 216/1991 Sb., o cestovních dokladech a cestování do zahraničí, ve znění zákona č. 150/1996 Sb.).

Ze všech uvedených důvodů Ústavní soud návrh na zrušení ustanovení vyjádřeného v § 3 odst. 1 zákona č. 87/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů, slovy „pokud je státním občanem České a Slovenské Federativní Republiky“ a na zrušení ustanovení vyjádřeného v § 3 odst. 4 téhož zákona slovy „pokud jsou státními občany České a Slovenské Federativní Republiky“ zamítl.

Předseda Ústavního soudu:

JUDr. Kessler v. r.

Práva na uvedení odlišného stanoviska k nálezu v protokolu o jednání a na jeho připojení k rozhodnutí s uvedením svého jména podle § 14 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, využila soudkyně JUDr. Iva Brožová.

186

NÁLEZ

Ústavního soudu

Jménem České republiky

Ústavní soud rozhodl dne 4. července 1997 o návrhu trestního senátu Nejvyššího soudu České republiky na zrušení ustanovení § 14 odst. 1 písm. d), e) zákona České národní rady č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění zákona České národní rady č. 26/1993 Sb., kterým se mění a doplňují některé zákony v oblasti vnitřního pořádku a bezpečnosti, a o opatřeních s tím souvisejících,

takto:

Dnem 1. července 1998 se zrušují ustanovení § 14 odst. 1 písm. d), e) zákona České národní rady č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění zákona České národní rady č. 26/1993 Sb., kterým se mění a doplňují některé zákony v oblasti vnitřního pořádku a bezpečnosti, a o opatřeních s tím souvisejících.

Odůvodnění

I.

Dne 24. ledna 1997 došel Ústavnímu soudu návrh trestního senátu Nejvyššího soudu České republiky na zrušení ustanovení § 14 odst. 1 písm. d), e) zákona České národní rady č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění zákona České národní rady č. 26/1993 Sb., kterým se mění a doplňují některé zákony v oblasti vnitřního pořádku a bezpečnosti, a o opatřeních s tím souvisejících, (dále jen „zákon č. 283/1991 Sb.“). Návrh byl podán poté, co Nejvyšší soud podle čl. 95 odst. 2 Ústavy České republiky (dále jen „Ústava“) a § 224 odst. 5 per analogiam zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, (dále i „tr. ř.“) přerušil trestní stíhání, konkrétně řízení o stížnosti obviněného J. M. proti usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 22. října 1996 sp. zn. 3 Ntv 30/96 o prodloužení vazby obviněného do 31. ledna 1997, když vrchní soud shledal u obviněného existenci vazebních důvodů ve smyslu § 67 písm. a), b), c) tr. ř. Nejvyšším soudem takto přerušené trestní řízení je vedeno u Krajského soudu v Brně pod sp. zn. 10 T 56/96.

Původní návrh senátu Nejvyššího soudu se dovolával z hlediska požadavku aktivní legitimace ve smyslu § 64 odst. 4 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, v platném znění, (dále jen „zákon č. 182/1993 Sb.“) analogie ustanovení § 224 odst. 5 tr. ř. Pokud by byl Ústavním soudem zkoumán pouze takto podaný návrh, a to v rámci postupu podle § 42 odst. 1 a § 43 zákona č. 182/1993 Sb., musel by Ústavní soud dospět k následujícím i obecně platným závěrům.

Ustanovení § 224 odst. 5 tr. ř. vymezuje zákonné podmínky přerušování trestního stíhání pro případy, že by dalším procesním postupem nebo rozhodováním o vině a trestu před obecným soudem došlo k porušení ústavně zaručených práv, pokud by se tento soud přidržel zákona, o němž má za to, že je neústavní. Nejsou-li tyto podmínky splněny, jsou-li tedy dány jen skutečnosti těm v § 224 odst. 5 tr. ř. podobné (analogické), tzn., kdy obecný soud v řízení narazí na domněle neústavní zákon, který by bylo proto třeba zrušit, ale který zároveň nepodmiňuje, resp. není rozhodný pro jeho procesní postup v dané trestní věci nebo ani nepodmiňuje jeho rozhodnutí o vině a trestu v takovéto věci, nelze předmětné trestní stíhání zdržovat tím, že se přeruší, a to analogicky podle § 224 odst. 5 tr. ř., aby bylo možné napravit obecným soudem předpokládanou neústavnost. K tomu slouží, jak známo, jiné právní nástroje. Byť by se na první pohled zdálo, že zmíněná analogie sleduje správný cíl, tj. nápravu předpokládané neústavnosti, a že již z tohoto důvodu je bez dalšího přípustná, není tomu tak, neboť ve svých důsledcích by přerušování trestního stíhání podle § 224 odst. 5 tr. ř. per analogiam znamenalo průtahy v řízení, které by nebyly odůvodněny přímou potřebou zabránit neústavnímu rozhodnutí obecného soudu.

Riziko odmítnutí původního návrhu z důvodu nepřípustné analogie § 224 odst. 5 tr. ř. a v důsledku toho z důvodu § 43 odst. 1 písm. d) zákona č. 182/1993 Sb. však navrhovatel vyloučil doplněním původního návrhu. Z tohoto doplnění, jak uvedeno níže, nepochybně plyne, že ke zrušení navrhované ustanovení § 14 odst. 1 písm. d), e) zákona č. 283/1991 Sb. podmiňovalo procesní postup Nejvyššího soudu, jakožto soudu stížnostního, takže požadavek ustanovení § 224 odst. 5 tr. ř. byl splněn a aktivní legitimace navrhovatele již nepředstavovala nedostatek původního návrhu.

Ve svém návrhu, podaném podle § 64 odst. 4 zákona č. 182/1993 Sb., předseda příslušného senátu Nejvyššího soudu uvedl, že dne 15. listopadu 1996 předložil Vrchní soud v Olomouci Nejvyššímu soudu stížnost

obviněného J. M., t. č. ve vazbě, proti usnesení jmenovaného vrchního soudu ze dne 22. října 1996 sp. zn. Ntv 30/96. Napadeným usnesením byla prodloužena vazba obviněného do 31. ledna 1997, neboť vrchní soud shledal v případě obviněného existenci vazebních důvodů podle § 67 písm. a), b), c) tr. ř.

Obviněný ve své stížnosti poukázal především na fakt, že k jeho zadržení nedošlo až dne 24. října 1994, jak se uvádí v usnesení vrchního soudu, ale ve skutečnosti již 23. října 1994. Ze spisu Krajského soudu v Brně sp. zn. 10 T 56/96 Nejvyšší soud zjistil, že obviněný byl podle protokolu o zadržení zadržen ve smyslu § 76 tr. ř. jako osoba podezřelá dne 24. října 1994 v 17.30 hod., a to po předchozím souhlasu příslušného státního zástupce. V té návaznosti rozhodl soudce Městského soudu v Brně o vzetí obviněného do vazby usnesením ze dne 25. října 1994 sp. zn. 7 Nt 1907/94. Vazba obviněného se za daného stavu věci počítá od 24. října 1994 17.30 hod. Ze zmíněného protokolu o zadržení podezřelého rovněž vyplývá, že tomuto zadržení předcházelo zajištění J. M. podle § 14 odst. 1 písm. e) zákona č. 283/1991 Sb., k němuž došlo dne 23. října 1994 v 17.30 hod.

Navrhovatel v této souvislosti poukazuje na skutečnost, že ustanovení § 14 odst. 1 písm. d), e) zákona č. 283/1991 Sb. nesledují svojí povahou pořádkový účel zajištění, ale ve svém důsledku sledují shodný účel, který má na mysli ustanovení § 76 tr. ř., tedy zadržení osoby podezřelé ze spáchání trestného činu [§ 14 odst. 1 písm. e)] nebo zadržení osoby, která byla přistižena při trestném činu [§ 14 odst. 1 písm. d)]. Podle názoru navrhovatele je nutno posuzovat omezení osobní svobody v případě použití § 14 odst. 1 písm. d), e) zákona č. 283/1991 Sb. v rovině trestněprocesní, nikoli v rovině pořádkové.

Z ustanovení čl. 8 odst. 3 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“) je zřejmé, že s tímto ustanovením Listiny je v souladu pouze ustanovení § 76 tr. ř., nikoli však již ustanovení § 14 odst. 1 písm. d), e) zákona č. 283/1991 Sb. Ta nemají už povahu zajištění ve smyslu pořádkových opatření, ale ve své podstatě sledují stejný účel jako ustanovení § 76 tr. ř.

Jak zdůrazňuje navrhovatel, další setrvání na dualismu této právní úpravy může vést a v praxi vede k dvojímu přístupu při zadržení. Jedním z nich je postup podle § 76 tr. ř., jenž je v souladu s Listinou, druhým pak postup podle § 14 odst. 1 písm. d), e) zákona č. 283/1991 Sb., který však ve svém důsledku při odděleném počítání lhůt podle zákona č. 283/1991 Sb. a lhůt uvedených v § 76 tr. ř. vede k jejich sčítání, a tím k porušení lhůty 24 hodin stanovené pro zadržení v čl. 8 odst. 3 Listiny.

Obsahová totožnost obou citovaných ustanovení zákona č. 283/1991 Sb. a trestního řádu ve svém důsledku umožňuje v případech, kde jsou dány podmínky pro zadržení podezřelého podle § 76 tr. ř., tohoto ustanovení nepoužít a zvolit místo toho zajištění podle § 14 odst. 1 písm. d), e) zákona č. 283/1991 Sb. Zajištění podle naposledy citovaného ustanovení nemá vliv na počítání lhůt rozhodných pro posouzení včasnosti podaného návrhu na vzetí osoby zadržené do vazby podle § 76 odst. 4, § 77 odst. 1 tr. ř. či včasnosti podaného návrhu na prodloužení lhůty trvání vazby podle § 71 odst. 6 tr. ř.

Současná úprava zajištění podle § 14 odst. 1 písm. d), e) zákona č. 283/1991 Sb. vzbuzuje podle mínění navrhovatele pochybnosti, neboť umožňuje obcházení ustanovení § 76 tr. ř., čímž dochází k porušení ustanovení čl. 8 odst. 3 Listiny. Úprava provedená ustanovením § 76 tr. ř. je dostatečná. Pro takovýto závěr svědčí i nálezi Ústavního soudu ze dne 28. listopadu 1996 sp. zn. IV. ÚS 246/96, v němž Ústavní soud vyslovil názor, že dojde-li k zajištění osoby podezřelé ze spáchání trestného činu, je třeba lhůtu 24 hodin podle § 14 odst. 3 zákona č. 283/1991 Sb. včítat do 24hodinové lhůty pro zadržení podle trestního řádu.

Ze všech uvedených důvodů se proto navrhuje zrušení ustanovení § 14 odst. 1 písm. d), e) zákona č. 283/1991 Sb.

Navrhovatel svůj původní návrh doplnil ve smyslu § 63 zákona č. 182/1993 Sb., jakož i § 95 odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, v platném znění, svým podáním, které Ústavnímu soudu došlo dne 11. března 1997. V něm uvedl následující skutečnosti:

Zákonnou podmínkou pro rozhodnutí o prodloužení vazby podle § 71 odst. 3 tr. ř. je, že návrh na toto rozhodnutí byl příslušným předsedou senátu (vrchním státním zástupcem) vrchnímu soudu doručen nejpozději 15 dnů před skončením příslušné lhůty trvání vazby. Pokud návrh není tímto způsobem (resp. v této lhůtě) předložen, musí předseda senátu a v přípravném řízení státní zástupce podle § 71 odst. 6 tr. ř. propustit obviněného na svobodu nejpozději den po uplynutí lhůty, na niž bylo trvání vazby omezeno.

V předmětné věci předseda senátu Krajského soudu v Brně doručil Vrchnímu soudu v Olomouci návrh na prodloužení vazby obviněného dne 9. října 1996. Při úzkém gramatickém výkladu ustanovení § 71 odst. 8 tr. ř., z něhož vychází i rozhodnutí publikované pod č. 10/1995 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek ve věcech trestních, lze do zmíněné patnáctidenní lhůty započítat zadržení J. M. jako podezřelého podle § 76 tr. ř., k němuž došlo dne 24. října 1994, nikoli však již jeho zajištění podle § 14 odst. 1 písm. e) zákona č. 283/1991 Sb., k němuž došlo o den dříve. V takovém případě by dvouletá lhůta trvání jeho vazby končila 24. října 1996 a návrh předsedy

senátu Krajského soudu v Brně na její prodloužení by tedy byl podle § 71 odst. 6 tr. ř. podán včas. Nejvyšší soud, jakožto soud stížnostní, by proto musel z hledisek uvedených v § 147 odst. 1 tr. ř. přezkoumat důvodnost prodloužení vazby obviněného.

Takový postup by však byl v rozporu s čl. 8 odst. 3 Listiny, podle kterého zadržená osoba musí být nejpozději do 24 hodin propuštěna na svobodu nebo odevzdána soudu.

Naproti tomu, kdyby se do lhůty pro zadržení, a tedy i do lhůty trvání vazby, započítávala též doba, po kterou byl obviněný zajištěn podle § 14 odst. 1 písm. e) zákona č. 283/1991 Sb., byl by tento návrh na prodloužení vazby podán opožděně. Obviněný by proto musel být podle již citovaného § 71 odst. 6 tr. ř. propuštěn na svobodu, aniž by byla zkoumána důvodnost jeho vazby, resp. podmínek § 71 odst. 3 tr. ř. pro její prodloužení.

Ústavní (článku 8 odst. 3 Listiny vyhovující) je podle názoru navrhovatele druhý z naznačených postupů, který je však zároveň v rozporu s ustanovením § 71 odst. 8 tr. ř., podle kterého se do vazby započítává jen zadržení, a contrario tedy nikoli zajištění. Neústavní ovšem není toto zákonné ustanovení, které do ryze procesního institutu vazby správně započítává jiný (předchozí) procesní institut zadržení, ale novela zákona č. 283/1991 Sb., provedená zákonem České národní rady č. 26/1993 Sb., posunující v § 14 odst. 1 písm. d), e) pořádkový institut zajištění do trestněprocesní roviny.

Nejvyšší soud, jakožto vrcholný článek soustavy obecných soudů, je podle čl. 95 Ústavy, oproti Ústavnímu soudu, zákonem vázán. Dojde-li k závěru, že zákon, jehož ustanovení má být při řešení věci použito, je v rozporu s ústavním zákonem, nemůže přímo aplikovat tento ústavní zákon, ale předloží věc Ústavnímu soudu. Z uvedených důvodů se proto trestní věc J. M. předkládá Ústavnímu soudu s návrhem na zrušení ustanovení § 14 odst. 1 písm. d), e) zákona č. 283/1991 Sb., neboť jeho důsledné respektování a aplikace, tzn. v kontextu § 71 odst. 8 tr. ř., by jinak vedly k neústavnímu rozhodnutí Nejvyššího soudu.

V písemném vyjádření k návrhu senátu Nejvyššího soudu, podaném dne 2. dubna 1997 předsedou Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky ve smyslu § 69 zákona č. 182/1993 Sb., bylo konstatováno, že zadržení podle § 76 tr. ř. a zajištění podle § 14 odst. 1 písm. d) a e) zákona č. 283/1991 Sb. jsou dva právní instituty, které se shodují pouze částečně. Osobu podezřelou ze spáchání trestného činu může podle § 76 odst. 1 tr. ř. zadržet pouze vyšetřovatel v naléhavých případech, i když jí dosud nebylo sděleno obvinění, a to tehdy, je-li dán některý z důvodů vazby. K zadržení je přitom třeba předchozího souhlasu státního zástupce. Bez takového souhlasu lze zadržení provést, jen jestliže věc nesnese odkladu a souhlasu předem nelze dosáhnout, zejména byla-li osoba přistižena při trestném činu anebo zastižena na útěku.

Ve vyjádření se dále uvádí, že zajištění osoby, která byla přistižena při spáchání trestného činu nebo na základě kriminalisticky doložených informací je podezřelá z přípravy, pokusu nebo spáchání trestného činu, může podle ustanovení § 14 odst. 1 písm. d) a e) zákona č. 283/1991 Sb. provést pouze policista.

Poslanecká sněmovna respektuje názor Ústavního soudu obsažený v nálezu ze dne 28. listopadu 1996 sp. zn. IV. ÚS 246/96, podle kterého v případě, že dojde k zajištění osoby podezřelé ze spáchání trestného činu, je třeba lhůtu 24 hodin podle § 14 odst. 3 zákona č. 283/1991 Sb. včítat do 24hodinové lhůty pro zadržení podle trestního řádu. Pokud orgány činné v trestním řízení tímto způsobem nepostupují, je možné takovou praxi považovat za protiústavní. Z této skutečnosti ani z částečně shodné úpravy zajištění podle zákona č. 283/1991 Sb. a zadržení podle trestního řádu však není možné odvozovat protiústavnost ustanovení § 14 odst. 1 písm. d) a e) zákona č. 283/1991 Sb.

Zákon České národní rady č. 26/1993 Sb., kterým se mění a doplňují některé zákony v oblasti vnitřního pořádku a bezpečnosti, a o opatřeních s tím souvisejících, byl schválen potřebnou většinou poslanců České národní rady dne 21. prosince 1992, byl podepsán příslušnými ústavními činiteli a řádně vyhlášen.

Za tohoto stavu věci, jak konstatuje účastník řízení, nutno vyjádřit stanovisko, že zákonodárny sbor jednal v přesvědčení, že přijatý zákon je v souladu s Ústavou a naším právním řádem. Je na Ústavním soudu, aby v souvislosti s podanou žádostí senátu Nejvyššího soudu České republiky na zrušení ustanovení § 14 odst. 1 písm. d) a e) zákona č. 283/1991 Sb. posoudil ústavnost tohoto zákona a vydal příslušné rozhodnutí.

Základní podmínkou řízení o návrhu na zrušení zákona nebo jeho jednotlivých ustanovení je zjištění, zda byl přijat a vydán ústavně předepsaným způsobem, jak to ukládá Ústavnímu soudu § 68 odst. 2 zákona č. 182/1993 Sb. Za tím účelem si Ústavní soud vyžádal od Poslanecké sněmovny těsnopisnou zprávu ze schůze České národní rady, na které byla novela zákona č. 283/1991 Sb., tj. zákon České národní rady č. 26/1993 Sb., projednávána a přijata. Z celkového počtu poslanců České národní rady, jenž činil ve smyslu čl. 103 odst. 1 ústavního zákona Národního shromáždění č. 143/1968 Sb., o československé federaci, 200 poslanců, se projednání předmětné novely dne 21. prosince 1992 zúčastnilo 106 poslanců. Pro přijetí návrhu novely se vyslovilo 96 poslanců,

proti bylo 10 poslanců. Návrh byl tedy v souladu s ustanovením § 24 zákona České národní rady č. 35/1989 Sb., o jednacím řádu České národní rady, ve znění platném k 31. prosinci 1992, přijat.

II.

V řízení o zrušení zákonů nebo jejich jednotlivých ustanovení zkoumá Ústavní soud obsah těchto právních aktů z hlediska jejich souladu s ústavními zákony a mezinárodními smlouvami podle čl. 10 Ústavy. Z tohoto hlediska se Ústavní soud zaměřil v první řadě na genezi a podstatu návrhem napadených ustanovení § 14 odst. 1 písm. d), e) zákona č. 283/1991 Sb.

Návrhem napadená ustanovení zákona č. 283/1991 Sb. zní:

„§ 14 Zajištění

(1) Policista je oprávněn zajistit osobu, která

- a) svým jednáním bezprostředně ohrožuje svůj život anebo život nebo zdraví jiných osob nebo majetek;
- b) se pokusila o útěk při předvedení podle § 12 odst. 8 a § 13 odst. 5;
- c) na policejním útvaru slovně uráží jinou osobu nebo policistu anebo úmyslně znečišťuje či poškozuje zařízení nebo policejní majetek;
- d) *byla přistižena při spáchání trestného činu;*
- e) *na základě kriminalisticky doložitelných informací je podezřelá z přípravy, pokusu nebo spáchání trestného činu.*

(2) Pominou-li důvody zajištění, je policista povinen osobu ihned propustit.

(3) Zajištění může trvat nejdéle 24 hodin od okamžiku omezení osobní svobody.“

Z listinných důkazů, které Ústavní soud doposud v dané věci shromáždil, třeba v první řadě vycházet z důvodové zprávy k zákonu České národní rady č. 26/1993 Sb. Ta v souvislosti s § 14 odst. 1 písm. d), e) pouze konstatuje, že návrh novely tímto ustanovením jen doslovně přebírá úpravu doposud obsaženou v § 16 odst. 1 písm. c) a f) zákona č. 333/1991 Sb., o Federálním policejním sboru a Sboru hradní policie, (dále jen „zákon č. 333/1991 Sb.“). Ani na základě těsnopisné zprávy o projednání vládního návrhu zákona České národní rady č. 26/1993 Sb. Ústavní soud nedospěl k žádným dalším zjištěním, jež by blíže osvětlovala jinak velmi skoupé odůvodnění bodu 7 návrhu týkajícího se § 14 odst. 1 písm. d), e).

Pokud jde o důvodovou zprávu k zákonu č. 333/1991 Sb., jehož vládní návrh byl projednáván jako sněmovní tisk pod č. 701 v VI. volebním období Federálního shromáždění České a Slovenské Federativní Republiky, ta rovněž neobsahuje žádné údaje, které by osvětlily důvody přijetí a pozdějšího převzetí inkriminovaných ustanovení. Je tomu tak proto, že dikce § 16 odst. 1 vládního návrhu tohoto zákona ona písmena c) a f) vůbec neobsahovala. Pod písmenem c) se uvádělo: „...osobu, která byla přistižena při spáchání přestupku, je-li důvodná obava, že osoba bude v protiprávním jednání pokračovat anebo mařit řádné objasnění věci“. Písmeno f) dikce tohoto ustanovení ve znění vládního návrhu zcela postrádá. Nicméně, vzdor navrhovanému znění citovaného ustanovení, třeba přece jenom z předmětné důvodové zprávy vycházet. Ta totiž k § 16 obecně konstatuje: „Osobu může policista zajistit při splnění zákonem taxativně stanovených podmínek. Tento institut je třeba odlišovat od institutu zadržení a zatčení podle trestního řádu...“.

Rozdíl mezi původně vládou navrhovaným zněním § 16 odst. 1 zákona č. 333/1991 Sb. a dikcí, která byla nakonec přijata a z níž vycházela i návrhem napadená novela, tj. zákon České národní rady č. 26/1993 Sb., by měl vysvětlovat těsnopisný záznam o projednání návrhu zákona č. 333/1991 Sb., resp. návrh výborů branných a bezpečnostních na usnesení Sněmovny lidu a Sněmovny národů ke sněmovnímu tisku č. 701, do něhož byly pojaty i výsledky projednání vládního návrhu tohoto zákona ústavněprávními výbory obou sněmoven. Ze společného návrhu výborů, z jeho bodu 20., se podává, že za písmeno b) třeba vložit písmeno c), které zní: „c) *byla přistižena při spáchání trestného činu.*“ Společný zpravodaj výborů Sněmovny lidu ve svém vystoupení k tisku č. 701 citovaný bod 20. návrhu usnesení nezmiňoval a zahrnul jej mezi ostatní, které komentoval jako prosté doplnění či zpřesnění původního paragrafovaného znění vládního návrhu zákona. Navrhovaná podoba znění textu písmene c) se zřejmě postupně formovala v rozpravě poslanců, když jeden z nich původně doporučoval v § 16 odst. 1 písm. c) vládního návrhu vložit za slovo „přestupku“ slova „nebo trestného činu“. Pozměňovací návrh rozšíření pravomoci policisty blíže nezdůvodnil. Pokud jde o písmeno f), které mělo být rovněž doplněno zcela na rámec původního vládního návrhu, o něm se společný návrh jmenovaných výborů nezmiňuje. Nicméně z těsnopisné zprávy o projednání tohoto návrhu zákona ve Federálním shromáždění se

zjišťuje, že v průběhu rozpravy poslanců zazněl doplňující návrh k § 16 odst. 1, a sice následujícího znění: „...navrhuji doplnit bod e) – *na základě doložitelných informací je podezřelá z přípravy, pokusu nebo spáchání trestného činu.*“ Bližší zdůvodnění citované doplnění rovněž postrádá. Tentýž pozměňovací návrh byl posléze na doporučení navrhovatele a zpravodajů zpřesněn, jak plyne z celkového projednání a přijetí i ostatních pozměňovacích návrhů, a to doplněním slova „kriminalisticky“, aby doložitelnost byla jasná a neskýtala možnosti zneužití. Projednaný zákon byl poté jako celek ve znění vládního návrhu, jakož i společného návrhu výborů a ve znění schválených pozměňovacích návrhů schválen.

Ke zjištění skutkového stavu věci, jmenovitě pokud jde o samu podstatu a okolnosti praktické aplikace návrhem napadených ustanovení zákona č. 283/1991 Sb., Ústavní soud vyžádal „Zprávu o společném jednání komise zřízené policejním prezidentem a poradního orgánu složeného ze zástupců správ Policie ČR“ (dále jen „Zpráva“), které bylo věnováno též problematice zajištění osob podle § 14 odst. 1 písm. d), e) zákona č. 283/1991 Sb. a podle § 76 tr. ř. Kromě zmíněné Zprávy připojil dožádaný státní orgán též svůj výklad pojmu „kriminalisticky doložitelné informace“.

Ve vlastní Zprávě je především konstatováno, že nález Ústavního soudu č. 23/1997 Sb. z 28. listopadu 1996 (sp. zn. IV. ÚS 246/96) učinil průlom do ustálené praxe Policie České republiky, státních zástupců a soudů v rozhodování o zajištění podle § 14 odst. 1 písm. d), e) zákona č. 283/1991 Sb. a o zadržení podle § 76 odst. 1 tr. ř. Do 24hodinové lhůty omezení osobní svobody (zadržení) podle § 76 odst. 1 tr. ř. se nezapočítávala 24hodinová lhůta, která často tomuto institutu předcházela, a to zajištění osoby podle § 14 odst. 1 písm. d), e) zákona č. 283/1991 Sb., i když důvod a účel jsou totožné. Nyní se započítává.

Podle citovaného nálezu v případě zajištění osoby podezřelé ze spáchání trestného činu je třeba lhůtu 24 hodin podle § 14 odst. 3 zákona č. 283/1991 Sb. včítat do 24hodinové lhůty pro zadržení podle § 75, 76 tr. ř., neboť opačný přístup ke vztahu zajištění podle § 14 odst. 1 písm. d), e) zákona č. 283/1991 Sb. a zadržení podle § 75, 76 tr. ř., jak je zatím běžný v řízení před obecnými soudy, je podle názoru Ústavního soudu v rozporu s článkem 8 odst. 3 Listiny.

V té návaznosti vydaný pokyn obecné povahy (dále jen „pokyn“) č. 1/1997 nejvyššího státního zástupce přikazuje státním zástupcům a policejním orgánům, že do 24hodinové lhůty pro zadržení podle trestního řádu se započítává i lhůta, po kterou byla osoba zajištěna podle § 14 odst. 1 písm. d), e) zákona č. 283/1991 Sb. Citovaná Zpráva na tomto místě říká, že uvedený pokyn je v rozporu s platným právem, k čemuž předestírá následující argumenty.

Nelze pochybovat o tom, že osobní svoboda je zaručena (čl. 8 odst. 1 Listiny). Ustanovení čl. 8 odst. 2 Listiny pak deklaruje, že nikdo nemůže být zbaven svobody jinak než z důvodů a způsobem, který stanoví zákon. Existují dva zákony, které jsou součástí právního řádu České republiky, stejné právní síly, avšak mající rozdílný účel, tj. umožňující omezit osobní svobodu.

Prvním je trestní řád, jehož účelem je upravit postup orgánů činných v trestním řízení tak, aby trestné činy byly náležitě zjištěny a jejich pachatelé spravedlivě potrestáni.

Druhým je zákon č. 283/1991 Sb., jehož účelem je upravit práva a povinnosti Policie České republiky při plnění úkolů, které stanoví tento zákon.

Lze tedy konstatovat, uvádí Zpráva, že čl. 8 odst. 2 Listiny je obecným zmocněním pro moc zákonodárnou k přijetí právní normy omezující osobní svobodu. Stejně zmocnění je pak zakotveno v čl. 7 odst. 1 Listiny, a to ještě v obecnějším významu, než je tomu v čl. 8 odst. 2. Pokud jde o čl. 8 odst. 3 Listiny, je zde zmocnění pro moc zákonodárnou k zákonné úpravě omezení osobní svobody osoby nacházející se v určitém postavení, tj. osoby podezřelé nebo toho, kdo je obviněn ze spáchání trestného činu. To je případ právě trestního řádu, konkrétně ustanovení § 75 a 76. V této souvislosti je nutno klást důraz na použitý institut zadržení. Je to institut, zdůrazňuje Zpráva, který zná pouze trestní řád. Omezit na svobodu jiného, ve zde stanovených případech, mohou jen zde konkrétně uvedené subjekty. V případě § 75 a § 76 odst. 1 tr. ř. je to vyšetřovatel. Odstavec 2 naposledy citovaného ustanovení dává možnost omezit osobní svobodu osoby komukoliv, když taková osoba byla přistižena při trestné činnosti nebo bezprostředně poté, je-li to nutné ke zjištění její totožnosti, k zamezení útěku nebo k zajištění důkazů. Použitý výraz „kdokoliv“ lze oprávněně vyložit tak, že může jít i o policistu. Z tohoto pohledu jsou důvody k omezení osobní svobody skutečně totožné jak v ustanovení § 76 odst. 2 tr. ř., tak v ustanovení § 14 odst. 1 písm. d) zákona č. 283/1991 Sb. Totožnost důvodů však nelze spatřovat v ustanovení § 14 odst. 1 písm. e) citovaného zákona. Naposledy zmíněné zákonné ustanovení postihuje ty případy, kdy na základě kriminalisticky doložených informací vyvstalo určité podezření, že určitá osoba spáchala určitý trestný čin. Taková osoba je policií požádána ve smyslu ustanovení § 12 zákona č. 283/1991 Sb. o vysvětlení. Současně vyvstane nutnost ověřit určité údaje uváděné podezřelou osobou nebo ověřit další skutečnosti (kriminalistickými

metodami), respektive dovést věc do takového stadia, kdy je možno takovou osobu předat vyšetřovateli ke sdělení obvinění. K takovým úkonům slouží institut zajištění. Omezení osobní svobody na základě tohoto institutu je zákonné.

Zpráva dále připouští, že § 14 odst. 1 písm. d) zákona č. 283/1991 Sb. je nadbytečný. Z důvodů, které jsou uvedeny shora, lze v takových případech použít ustanovení § 76 odst. 2 tr. ř. Pokud však jde o § 14 odst. 1 písm. e) zákona č. 283/1991 Sb., má toto ustanovení své opodstatnění a není v rozporu s Ústavou, jejíž součástí je i Listina.

Zpráva též zaujímá stanovisko k nálezů Ústavního soudu č. 23/1997 Sb. Chápe jej jakožto rozhodnutí v konkrétní věci, v důsledku čehož nejde o nález obecně závazný. K argumentaci obsažené v nálezů Zpráva poznamenává, že čl. 8 odst. 2, 3 Listiny, jež jsou základem, z něhož nález vychází, se promítají do § 75 a 76 tr. ř. V jiném zákoně, tj. v zákoně č. 283/1991 Sb., je také ustanovení, které se odvozuje od Listiny a které dává zákonnou možnost omezení osobní svobody. Toto ustanovení je v souladu s čl. 7 odst. 1 Listiny, jak uvádí důvodová zpráva k § 14 zákona č. 283/1991 Sb. Podle stanoviska Zprávy senát Ústavního soudu pravděpodobně nevzal tyto skutečnosti při zdůvodnění svého nálezů v úvahu. Ustanovení § 14 odst. 1 písm. a) až e) zákona č. 283/1991 Sb. je účinné a je třeba i nadále podle tohoto ustanovení postupovat.

O tom, že se doba lhůty zajištění nezapočítává, hovoří zcela konkrétně dva akty, jež zmiňuje Zpráva.

V první řadě sama důvodová zpráva k zákonu č. 283/1991 Sb. k § 14 říká: „Osobu může policista zajistit jen v taxativně stanovených případech. Tento institut nelze zaměňovat s institutem zadržení a zatčení podle trestního řádu a z tohoto důvodu nelze slučovat lhůty, pokud dojde k zadržení nebo zatčení osoby v průběhu lhůty pro zajištění. Tento výklad koresponduje s čl. 7 odst. 1 Listiny...“.

Dále se k tomuto problému cituje Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek ve věcech trestních, 1995, 3, s. 114, judikát č. 10/1995: „Pokud byla osobní svoboda podezřelého omezena jeho zajištěním podle § 14 zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění dalších předpisů, nelze dobu tohoto zajištění započítávat do doby zadržení obviněného podle příslušných ustanovení trestního řádu. Lhůta 24 hodin, ve které je podle § 77 odst. 1 tr. ř. státní zástupce povinen zadrženou osobu odevzdat soudu s návrhem na vzetí do vazby, počíná běžet až okamžikem zadržení obviněného podle § 76 odst. 1 tr. ř.“.

V závěru Zprávy k této problematice se doporučuje Ministerstvu spravedlnosti, aby vzhledem k výše uvedenému přehodnotilo pokyn č. 1/97, který v současné formě zcela zjevně nerespektuje otázku neslučitelnosti lhůt vyplývajících z institutu zajištění podle § 14 odst. 1 písm. d) a e) zákona č. 283/1991 Sb. a institutu zadržení podle § 76 odst. 1 tr. ř.

Pokud jde o pojem „kriminalisticky doložitelné informace“, použitý v § 14 odst. 1 písm. e) zákona č. 283/1991 Sb., podle výkladu Policejního prezidia Ministerstva vnitra sem patří zejména: použití operativně pátracích prostředků a operativní techniky ve smyslu § 34 odst. 1 a § 35 zákona č. 283/1991 Sb. a jejich průběžné vyhodnocování, ztotožnění osob, ohledání místa činu (včetně zpracování komplexní dokumentace), ohledání místa nálezů mrtvoly, její prohlídka a pitva, ohledání (předmětů, dokumentů, jakož i míst, která nejsou místem trestného činu), provedení a vyhodnocení balistické, toxikologické expertízy, lustrace v policejních evidencích, rekognice (osob a věcí), prověrka alibi, součinnost s policejními sbory cizích států apod.

Dne 4. června 1997 došlo Ústavnímu soudu, z iniciativy samotného odesílatele, stanovisko Ministerstva vnitra k návrhu senátu Nejvyššího soudu v předmětné věci. Toto stanovisko považuje Ústavní soud za další z listinných důkazů, neboť se nejedná ani o stanovisko ve smyslu § 42 odst. 2 zákona č. 182/1993 Sb., jak bylo označeno, ani o vyjádření ve smyslu § 69 citovaného zákona, protože Ministerstvo vnitra ve věci není účastníkem ani vedlejším účastníkem (§ 28 cit. zákona).

Ústy I. náměstka ministra vnitra se ve zmíněném materiálu konstatuje nesouhlas s názorem senátu Nejvyššího soudu. V první řadě je zdůrazněno, že zajištění osoby podezřelé z přípravy, pokusu nebo spáchání trestného činu anebo osoby přistižené při spáchání trestného činu může provést policista zcela samostatně, v intencích § 14 odst. 1 písm. d), e) zákona č. 283/1991 Sb. Naproti tomu zadržení podezřelého z trestného činu může ve smyslu § 76 odst. 1 tr. ř. provést pouze vyšetřovatel. Oba právní instituty se tedy shodují pouze částečně. Případné zrušení napadených ustanovení zákona č. 283/1991 Sb. by, kromě jiného, vedlo v praxi k závěru, že policista by osobu podezřelou ze spáchání trestného činu mohl pouze zadržet, a to jen na pokyn vyšetřovatele a jen v případech, kdy jsou dány důvody vazby. To by pak ve svých důsledcích vedlo ke značnému ztížení vyšetřování. Podle názoru Ministerstva vnitra částečně shodná úprava omezení osobní svobody v trestním řádu a v zákoně č. 283/1991 Sb. sice umožňuje sčítání 24hodinových lhůt daných v obou zákonech, což může odporovat čl. 8 odst. 3 Listiny, ale samo o sobě to neodůvodňuje závěr o neústavnosti napadených ustanovení zákona č. 283/1991 Sb. V případě, že by Ústavní soud vyhověl návrhu a § 14 odst. 1 písm. d), e) zákona č. 283/

/1991 Sb. zrušil, bude nezbytné, říká materiál Ministerstva vnitra, stanovit patřičnou lhůtu účinnosti příslušného nálezu tak, aby bylo možno připravit příslušnou právní úpravu, která umožní policejním orgánům zadržet osobu podezřelou i v jiných případech, než které upravuje § 76 odst. 1 tr. ř. Za přiměřenou se považuje lhůta jednoho roku. Konečně se dává Ústavnímu soudu v úvahu, aby v souvislosti s projednáváním dané věci zvážil obecnou dostatečnost lhůty stanovené v čl. 8 odst. 3 Listiny.

III.

Podle názoru Ústavního soudu třeba hledat odpověď na základní otázku, od níž se odvíjí další řešení případu. Touto otázkou je dosah čl. 8 odst. 3 Listiny ve srovnání se záběrem a reálnou podstatou § 14 odst. 1 písm. d), e) zákona č. 283/1991 Sb., resp. problém návaznosti běžné zákonné úpravy na úpravu ústavněprávní představovanou citovaným článkem Listiny. Jinými slovy řečeno, jedná se o to, zda běžný zákon předpokládá Listinou, nevybočuje z hlediska právně odvětvového předmětu své regulace mimo rámec naznačený ústavněprávním předpisem. V té souvislosti třeba dodat, že Listina je koncipována jako bezprostředně platný pramen práva, kdy práv v Listině obsažených se lze domáhat přímo na základě znění jejich ustanovení. Výjimku z této zásady představuje pouze ustanovení čl. 41 odst. 1 Listiny, které omezuje bezprostřední aplikaci Listiny v otázkách některých sociálních práv tak, že podmiňuje dovolání se těchto práv prováděcí zákonnou úpravou. Z uvedeného a contrario plyne, že základní právo obsažené v čl. 8 odst. 3 Listiny pod právní režim čl. 41 odst. 1 Listiny nespadá. Lze se ho tedy dovolávat přímo na základě znění čl. 8 odst. 3 Listiny, přičemž případné zákony, pokud se tohoto práva dotýkají, nemohou tím spíše překročit hranice, které stanoví Listina, v daném případě čl. 8 odst. 3.

Ve smyslu ustanovení čl. 8 odst. 3 Listiny obviněného nebo podezřelého z trestného činu je možno zadržet jen v případech stanovených v zákoně. Zadržená osoba musí být ihned seznámena s důvody zadržení, vyslechnuta a nejpozději do 24 hodin propuštěna na svobodu nebo odevzdána soudu. Soudce musí zadrženou osobu do 24 hodin od převzetí vyslechnout a rozhodnout o vazbě nebo ji propustit na svobodu.

Listinou použité termíny „obviněný“, „podezřelý z trestného činu“ a „zadržení“ nepochybně naznačují, že podrobnější právní úprava omezení osobní svobody osob v naznačeném procesním postavení spadá právně odvětvově do trestního práva procesního. Dokladem toho jsou ustanovení § 75 a 76 tr. ř., kdy prvé z nich pojednává o zadržení obviněného vyšetřovatelem, druhé o zadržení osoby, již dosud nebylo sděleno obvinění (§ 160 odst. 1 tr. ř.), tj. podezřelého rovněž vyšetřovatelem, nebo kýmkoliv za podmínek zvláště stanovených v § 76 odst. 2 tr. ř.

Má-li být respektován časový limit zadržení, uvedený výslovně v čl. 8 odst. 3 Listiny, musí jej jako výlučný stanovit pouze a jen trestněprocesní právní předpis, tedy trestní řád. Jen tak může být garantováno nepřekračování stanovené časové hranice. Ustanovení § 14 odst. 1 písm. d) a e) zákona č. 283/1991 Sb. však vytvořilo formálně právně (nominálně) další „prostor“ pro omezení osobní svobody, nikoliv sice obviněného, nýbrž osoby podezřelé, resp. přistižené při spáchání trestného činu či podezřelé na základě kriminalisticky doložitelných informací z přípravy, pokusu či spáchání trestného činu. V tomto bodě tak citované ustanovení zákona č. 283/1991 Sb. vybočilo z ústavně právního rámce, který by mělo jakožto navazující zákonná úprava respektovat a jejíž vymezuje čl. 8 odst. 3 a čl. 41 odst. 1 (per argumentum a contrario) Listiny. Zákon č. 283/1991 Sb. není totiž pramenem trestního práva procesního jako trestní řád, nýbrž formou práva správního, resp. „policejního“. Jako takovému nepřisluší uvedenému zákonu reglementovat materii jinou než právě správně policejní. Stane-li se tak, a dokladem toho jsou napadená ustanovení § 14 odst. 1 písm. d), e) zákona č. 283/1991 Sb., jde o právní úpravu ústavně nekonformní, byť z legislativně technického hlediska přípustnou, protože citované ustanovení je nepřímou novelou trestního řádu.

Skutečnost, že § 14 odst. 1 písm. d), e) zákona č. 283/1991 Sb. odporuje čl. 8 odst. 3 Listiny, je dokumentována též tím, že postup při omezení osobní svobody podle naposledy citovaného ustanovení předpokládá, neodpadnou-li důvody zadržení, že zadržená osoba bude odevzdána soudu. Naproti tomu z § 14 odst. 2 zákona č. 283/1991 Sb. (per argumentum a contrario) takováto relace směrem k soudní pravomoci neplyne, přestože zajištění podle napadeného zákonného ustanovení je svou podstatou zadržením ve smyslu čl. 8 odst. 3 Listiny.

V té souvislosti třeba počítat s námitkou, podle níž je ke zrušení navrhované ustanovení § 14 odst. 1 písm. d), e) zákona č. 283/1991 Sb. ustanovením, které, aniž by bylo zrušeno pro jeho neústavnost, lze interpretovat a aplikovat i ústavně konformním způsobem. Ústavní soud ve svém nálezu sp. zn. Pl. ÚS 48/95 v té návaznosti vyslovil: „V situaci, kdy určité ustanovení právního předpisu umožňuje dvě různé interpretace, přičemž jedna je v souladu s ústavními zákony a mezinárodními smlouvami podle čl. 10 Ústavy České republiky a druhá je s nimi v rozporu, není dán důvod zrušení tohoto ustanovení. Při jeho aplikaci je úkolem soudů interpretovat dané ustanovení ústavně konformním způsobem.“

Ústavní soud má za to, že citovaný judikát je nepochybný, pokud sama podstata napadeného zákonného ustanovení není v rozporu s Ústavou (jako tomu bylo právě v předmětné věci) a je-li ve hře pouze a jen výklad takového ustanovení, jakož i navazující jeho aplikace. Ilustrováno též na trestněprocesních ustanoveních, lze uvést příklad § 75 a 76 tr. ř., jež jsou samy o sobě v souladu s Ústavou. Tato ustanovení je možné aplikovat ústavně i neústavně. V tomto druhém případě tak, že nejprve užije vyšetřovatel § 76 odst. 1 a poté § 75. Takováto interpretace a aplikace by jistě neodůvodnila zrušení např. § 76 tr. ř.

Napadá-li však návrh zákonné ustanovení, které svým obsahem, svou podstatou vybočuje z ústavněprávního rámce, jak bylo dovozeno shora ohledně § 14 odst. 1 písm. d), e) zákona č. 283/1991 Sb., a které může být vykládáno a aplikováno obojím způsobem (ústavně konformně i nekonformně), potom nezbývá než ono ustanovení zrušit. Jedině tak lze v praxi vyloučit i jeho neústavní užití. Spoléhat, že jej příslušné orgány vyloží a aplikují pouze v rámci Ústavy, když se nabízí interpretace a aplikace účelová, jež je ve svém důsledku neústavní, znamená rezignovat na funkci Ústavního soudu jakožto soudního orgánu ochrany ústavnosti (čl. 83 Ústavy).

Jak již uvedeno, Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky je toho názoru, že ani z částečně shodné úpravy zajištění podle zákona č. 283/1991 Sb. a zadržení podle trestního řádu nelze odvozovat protiústavnost § 14 odst. 1 písm. d), e) zákona č. 283/1991 Sb. Naproti tomu podle názoru Ústavního soudu právě toto, byť i jen částečné překrytí obou právních úprav, je důvodem neústavnosti úpravy v zákoně č. 283/1991 Sb., neboť znamená přesah mimo rámec čl. 8 odst. 3 Listiny.

Závěru, že napadené ustanovení zákona č. 283/1991 Sb. vybočuje z ústavního rámce čl. 8 odst. 3 Listiny, svědčí i důvodová zpráva k zákonu, který byl posléze přijat pod č. 333/1991 Sb. Přestože původní dikce § 16 odst. 1 písm. c), f) vládního návrhu neobsahovala znění dnešního § 14 odst. 1 písm. d), e), již tehdy bylo zdůrazňováno, že institut policejního zajištění třeba odlišovat od zadržení a zatčení podle trestního řádu. Pokud pak zákon České národní rady č. 26/1993 Sb. rozšířil záběr § 14 odst. 1 zákona č. 283/1991 Sb. v podstatě o trestněprocesní instituty, neznamenalo to nic jiného než přesah z úpravy dané v § 76 tr. ř., konformní s čl. 8 odst. 3 Listiny, do úpravy správněprávní, která se v důsledku toho z dosahu čl. 8 odst. 3 Listiny vymkla. Dlužno připomenout, že při projednávání původní dikce § 16 zákona č. 333/1991 Sb. ve Federálním shromáždění, tj. v červenci 1991, a zejména pak návrhu novely (tj. zákona ČNR č. 26/1993 Sb.) v prosinci 1992, nebyl aspekt ústavnosti, resp. neústavnosti vůbec sledován, ačkoliv v té době již nabyt účinnosti ústavní zákon č. 23/1991 Sb. (dne 8. února 1991), jímž se uvozovala Listina, tedy i její čl. 8 odst. 3.

Faktem zůstává, a toho si je Ústavní soud vědom, že lhůta omezení osobní svobody uvedená v citovaném článku Listiny, zejména ta, která zavazuje jiné orgány než soudní, svou absolutní krátkostí (zvláště ve srovnání s právními úpravami některých jiných států, kde zpravidla neklesá pod dva dny) působí dvojsečně. Na jedné straně sice chrání osobní svobodu člověka proti neúměrnému jejímu omezení, avšak na straně druhé omezuje právo zadrženého podezřelého na obhajobu obhájcem ve smyslu § 76 odst. 3, 6 tr. ř., kdy právě pro její krátkost je mnohdy nereálné obhájce dostihnout. Zároveň je mimo diskusi, že lhůta 24 hodin je v uvedeném kontextu nedostatečná pro náležitou dokumentaci trestní věci tak, aby bylo možné zahájit trestní stíhání, jde-li o zadržení podezřelého. Je ovšem evidentní, že není v pravomoci Ústavního soudu tento zásadní problém řešit, neboť to je úkol výlučně ústavodárce.

Také Zpráva připouští, že důvody k omezení osobní svobody podle § 76 odst. 2 tr. ř. a § 14 odst. 1 písm. d) zákona č. 283/1991 Sb. jsou totožné a že tedy naposledy citované ustanovení je nadbytečné. Jinými slovy se tak rovněž potvrzuje vybočení § 14 odst. 1 písm. d) zákona č. 283/1991 Sb. z rámce čl. 8 odst. 3 Listiny. Pokud je však Zpráva toho názoru, že takováto shoda není na úrovni § 76 odst. 2 tr. ř. a § 14 odst. 1 písm. e) zákona č. 283/1991 Sb., nelze s tímto názorem souhlasit. Podle mínění Ústavního soudu existuje styčný bod obou zákonných ustanovení v tom, že podezřelého z trestného činu je možné zadržet ve smyslu § 76 odst. 2 tr. ř. nanejvýše bezprostředně po spáchání trestného činu (za splnění další podmínky), kdežto podle § 14 odst. 1 písm. e) zákona č. 283/1991 Sb. tak lze učinit kdykoliv poté, ne pouze bezprostředně. Případná námitka, jež do jisté míry zazněla i v materiálu Ministerstva vnitra, že zadržení podezřelého, nikoliv však při činu či poté, spadá pod § 76 odst. 1 tr. ř. a že tedy nepřichází v úvahu srovnání citovaného ustanovení zákona č. 283/1991 Sb. s § 76 odst. 2 tr. ř., není namístě. Jedná se totiž o to, že smysl má především, srovnává-li se omezení osobní svobody podle trestního řádu a zákona č. 283/1991 Sb., pokud tak může učinit podle obou zákonů policista coby jedna a tatáž osoba, neboť v tomto bodě zdvojená právní úprava vytváří cestou naposledy uvedeného zákona prostor pro neústavní postup, a to ve smyslu § 76 odst. 1 tr. ř. není možné, neboť zde je oprávněným subjektem pouze vyšetřovatel policie, nikoliv též pouhý policista. Na druhé straně je však možné, že postupu vyšetřovatele podle § 76 odst. 1 tr. ř. bude předcházet postup policisty podle § 14 odst. 1 písm. e) zákona č. 283/1991 Sb.

Zpráva též naznačuje argumentaci odůvodňující podle jejího názoru ústavnost § 14 odst. 1 písm. d), e) zákona č. 283/1991 Sb. V té návaznosti se totiž dovolává čl. 7 odst. 1 a čl. 8 odst. 2 Listiny. Na tomto místě třeba znovu připomenout, že policejní zajištění osoby přistižené při spáchání trestného činu nebo podezřelé z již dříve

spáchané přípravy, pokusu nebo dokonání trestného činu je svou podstatou reálně institutem trestního práva procesního. Jako takové spadá pod čl. 8 odst. 3 Listiny, tedy pod ustanovení speciální, mající přednost před čl. 7 odst. 1 Listiny. Pokud je zákon č. 283/1991 Sb. z dosahu tohoto speciálního ustanovení nominálně vyjmul, a tím založil jeho neústavnost, jak má Ústavní soud za to, nelze dost dobře následně jeho ústavnost „dohánět“ odvoláním na obecný čl. 7 odst. 1 Listiny. V podstatě totéž platí i ve vztahu k čl. 8 odst. 2 Listiny, nakolik je chápé Zpráva jako ústavní základ návrhem napadeného ustanovení zákona č. 283/1991 Sb.

Kromě kolize napadeného ustanovení § 14 odst. 1 písm. d), e) zákona č. 283/1991 Sb. s čl. 8 odst. 3 Listiny zkoumal Ústavní soud, jak mu to ukládá § 68 odst. 2 zákona č. 182/1993 Sb., též možný nesoulad s jinými ústavními zákony, resp. Ústavou, jakož i s mezinárodními smlouvami ve smyslu čl. 10 Ústavy.

Z tohoto hlediska soustředil svoji pozornost v první řadě na čl. 1 Ústavy. Nezbytným předpokladem právního státu, o němž citované ustanovení hovoří, je právní jistota související s požadavkem stability práva a zákonnosti právo tvorby. Nutnou podmínkou právní jistoty je kromě jiného jasnost (určitost) právních norem. Jak již konstatoval Ústavní soud ve svém nálezu sp. zn. Pl. ÚS 9/95, neurčitost některého z ustanovení právního předpisu nutno považovat za rozpornou s požadavkem právní jistoty, a tudíž i právního státu (čl. 1 Ústavy), toliko tehdy, jestliže intenzita této neurčitosti vylučuje možnost stanovení normativního obsahu daného ustanovení i pomocí obvyklých interpretačních postupů. Díkce, kterou nabízí zejména § 14 odst. 1 písm. d) zákona č. 283/1991 Sb., je z daného pohledu, jakož i ve srovnání se zněním § 76 odst. 2 tr. ř. natolik obecná a neurčitá, že ani např. extenzivním jejím výkladem nelze dospět k jasným hranicím aplikace tohoto ustanovení. Výraz „přistížena při spáchání trestného činu“ může bez dalších zpřesňujících podmínek zahrnovat relativně široké spektrum situací a vytvářet tak poměrně široký prostor pro užití tohoto ustanovení policistou, a tím samým i právní nejistotu adresátů této právní normy, tj. osob v dané souvislosti zajištěných. Ke stejnému závěru lze dospět, pokud by byl užit výklad kupř. i doslovný, jenž ve spojení s termínem „spáchání trestného činu“ bez dalšího znamená rovněž jistou neurčitost napadeného ustanovení, resp. tím samým i relativně široký obtížně vymezitelný rámec jeho užití. Lze tedy konstatovat, že návrhem napadené ustanovení je v rozsahu jeho písmene d) v rozporu též s čl. 1 Ústavy.

Pokud jde o Listinu, kromě čl. 8 odst. 3 spatřuje Ústavní soud neústavnost napadených ustanovení zákona č. 283/1991 Sb. ještě v jejich kolizi s čl. 4 odst. 4 Listiny. Odstavec 2 tohoto ustanovení dovoluje, aby meze základních práv a svobod byly za podmínek stanovených Listinou upraveny pouze zákonem. V duchu odstavce 4 téhož článku potom při používání ustanovení o mezích základních práv a svobod musí být šetřeno jejich podstaty a smyslu. Taková omezení nesmějí být zneužívána k jiným účelům, než pro které byla stanovena. Představuje-li však ustanovení § 14 odst. 1 písm. d), e) zákona č. 283/1991 Sb. určité omezení (meze) osobní svobody, potom stanovení těchto omezení v citovaném zákoně, vedle příslušných ustanovení trestního řádu (§ 75, 76), umožňuje jejich případné zneužití v rozsahu, který jde nad rámec čl. 8 odst. 3 Listiny, tedy zneužití k účelům jiným, než pro které měly a mohly být tyto meze správně v zákoně č. 283/1991 Sb. stanoveny. Jedná se totiž o to, že zmíněný zákon může sledovat z hlediska svého účelu jen cíle správně policejní, nikoliv trestně-procesní.

Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod ve znění protokolů č. 3, 5 a 8, vyhlášená pod č. 209/1992 Sb. (dále jen „Úmluva“), jakož i protokolů č. 9, 10 a 11 připouští ve svém čl. 5 odst. 1 písm. c) zákonné jiné zbavení svobody osoby za účelem předvedení před příslušný soudní orgán pro důvodné podezření ze spáchání trestného činu. Ve smyslu odstavce 3 téhož ustanovení rovněž každý, kdo je jinak zbaven svobody v souladu s ustanovením odstavce 1 písm. c) tohoto článku, musí být ihned předveden před soudce nebo jinou úřední osobu zmocněnou zákonem k výkonu soudní pravomoci a má právo být souzen v přiměřené lhůtě nebo propuštěn během řízení.

Pod citovaná ustanovení patrně spadá a je s ním konformní § 76 tr. ř., neboť ten předpokládá procesní postup ve formě výkonu soudcovské pravomoci navazující na samotné zadržení (srov. odstavec 4). Totéž platí pro ustanovení § 75 tr. ř.

Naproti tomu napadená ustanovení zákona č. 283/1991 Sb. s takovouto relací nepočítají (viz § 14 odst. 2 per argumentum a contrario), v důsledku čehož vybočují z rámce Úmluvy. Tento fakt tedy potvrzuje, že § 14 odst. 1 písm. d), e) zákona č. 283/1991 Sb. je v rozporu s čl. 5 odst. 1 písm. c) a odst. 3 Úmluvy.

O nutnosti soudní kontroly provedení zajištění, má-li povahu trestněprocesního zadržení, kdy tato nutnost plyne z podstaty čl. 5 odst. 1 písm. c) a odst. 3 Úmluvy, svědčí i příslušná judikatura štrasburských instancí. Tak např. ve věci Irsko c/a Spojené království (1978, ser. A, č. 25, § 196) Soud ve svém rozhodnutí konstatoval, že čl. 5 odst. 1 písm. c) dovoluje zbavit někoho svobody jen za účelem předvedení před příslušný soudní orgán. V rozhodnutí Soudu ve věci De Wilde et al. c/a Belgie (1971, ser. A, č. 12, § 71) je vysloven názor, že podle čl. 5 odst. 1 písm. c) může být osoba zatčena a držena v detenci jen za účelem předvedení před příslušný

soudní orgán. Toto stanovisko Soudu stále platí a bylo vyřčeno v dalších rozhodnutích (Engel et al. c/a Holandsko, 1976, ser. A, č. 22, § 58, De Jong et al. c/a Holandsko, 1984, ser. A, č. 77, § 44 aj.).

Mezinárodní pakt o občanských a politických právech vyhlášený pod č. 120/1976 Sb. (dále jen „Pakt“) v čl. 9 odst. 3 předpokládá, že každý, kdo je zadržen na základě obvinění z trestného činu, musí být neprodleně předveden před soudce nebo jiného úředníka, který je zákonem zmocněn vykonávat soudcovskou pravomoc, a má právo na trestní řízení v přiměřené době nebo na propuštění. Přitom výrazem „obvinění z trestného činu“ nelze patrně rozumět obvinění jen v technickém smyslu, tzn. podle vnitrostátního trestního práva procesního (§ 160 odst. 1, § 75 tr. ř.). Zahrnout třeba i podezření z trestné činnosti.

Podobně jako Úmluva, i Pakt vyžaduje zmíněnou relaci mezi zadržením (zajištěním) a navazující soudcovskou pravomocí, kterážto souvislost v § 14 odst. 1 písm. d), e), odst. 2 zákona č. 283/1991 Sb. chybí. Proto je napadené ustanovení v rozporu i s čl. 9 odst. 3 Paktu.

IV.

Vzhledem k výsledkům právního rozboru, který byl proveden v části III., má Ústavní soud za to, že ustanovení § 14 odst. 1 písm. d), e) zákona č. 283/1991 Sb. je třeba podle § 70 odst. 1 zákona č. 182/1993 Sb. pro jeho rozpor s čl. 1 Ústavy, čl. 4 odst. 4 a čl. 8 odst. 3 Listiny, čl. 5 odst. 1 písm. c) a odst. 3 Úmluvy a čl. 9 odst. 3 Paktu zrušit.

Vzhledem ke zřejmé potřebě legislativního řešení otázky zadržení podezřelého důsledně v trestním řádu, jakož i ústavně konformním způsobem se zároveň podle § 70 odst. 1 zákona č. 182/1993 Sb. odkládá den vykonatelnosti nálezu na den 1. července 1998.

Předseda Ústavního soudu:

JUDr. Kessler v. r.

Práva na uvedení odlišného stanoviska k nálezu v protokolu o jednání a na jeho připojení k rozhodnutí s uvedením svého jména podle § 14 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, využili soudci JUDr. Vladimír Klokočka a JUDr. Vladimír Paul. Téhož práva, pokud jde o odůvodnění nálezu, využil soudce JUDr. Pavel Holländer.

187

SDĚLENÍ

Ministerstva zahraničních věcí

Ministerstvo zahraničních věcí sděluje, že dne 30. dubna 1992 byla v Ankaře podepsána Dohoda mezi Českou a Slovenskou Federativní Republikou a Tureckou republikou o vzájemné podpoře a ochraně investic.

Výměnou nót Ministerstva zahraničních věcí České republiky ze dne 13. září 1993 a Velvyslanectví Turecké republiky v Praze ze dne 8. února 1994 se smluvní strany dohodly, že Dohoda mezi Českou a Slovenskou Federativní Republikou a Tureckou republikou o vzájemné podpoře a ochraně investic ze dne 30. dubna 1992 bude považována za uzavřenou mezi Českou republikou a Tureckou republikou.

S Dohodou vyslovil souhlas Parlament České republiky a prezident republiky ji ratifikoval.

Dohoda na základě svého článku X odst. 1 vstoupila v platnost dnem 1. srpna 1997.

České znění Dohody se vyhláší současně. Do anglického znění Dohody, jež je pro její výklad rozhodné, lze nahlédnout na Ministerstvu zahraničních věcí a Ministerstvu financí.

DOHODA

mezi Českou a Slovenskou Federativní Republikou

a

Tureckou republikou

o vzájemné podpoře a ochraně investic

Česká a Slovenská Federativní Republika a Turecká republika, dále jen smluvní strany,

vedeny přáním podporovat větší vzájemnou hospodářskou spolupráci, zejména pokud jde o investice investorů jedné smluvní strany na území druhé smluvní strany,

uznávající, že ujednání o zacházení, které bude přiznáno těmto investicím, bude podporovat tok kapitálu a technologie a hospodářský rozvoj smluvních stran,

souhlasíce, že spravedlivé a rovnoprávné zacházení s investicemi je žádoucí pro zachování stabilního systému pro investování a pro maximálně účinné využívání hospodářských zdrojů, a

rozhodnuty uzavřít dohodu týkající se podpory a vzájemné ochrany investic,

dohodly se takto:

Článek 1

Definice

Pro účely této dohody:

1. Pojem „investor“ označuje:

- a) fyzické osoby, které mají státní občanství jedné smluvní strany podle jejího použitelného zákona,
- b) právnické osoby jako korporace, firmy nebo obchodní společnosti, zřízené nebo založené podle

platného zákona jedné smluvní strany a mající vedení na území této smluvní strany.

2. (a) Pojem „investice“ označuje všechny druhy aktiv vložených investorem jedné smluvní strany na území druhé smluvní strany za předpokladu, že investice byla učiněna v souladu s právním řádem druhé smluvní strany a zahrnuje zejména:

- (i) akcie a obligace společnosti a jakoukoli jinou formu účasti na společnosti,
- (ii) reinvestované výnosy, nároky na peněžitá plnění nebo jiná práva mající finanční hodnotu a vztahující se k investici,
- (iii) movitý a nemovitý majetek a všechna ostatní práva jako hypotéky, zástavy, záruky,
- (iv) práva duševního vlastnictví a průmyslová práva (jako patenty, obchodní známky, obchodní názvy), technické postupy, průmyslové vzory, know-how a goodwill,
- (v) podnikatelská oprávnění vyplývající ze zákona nebo ze smlouvy, včetně oprávnění týkajících se přírodních zdrojů.

(b) Uvedený pojem se týká všech přímých investic vložených investorem jedné smluvní strany na území druhé smluvní strany po 1. lednu 1950.

3. Pojem „výnosy“ znamená částky získané z investice a zahrnuje zejména zisk, úrok a dividendy.

Článek II

Podpora a ochrana investic

1. Každá smluvní strana povolí v souladu se svým právním řádem na svém území investice a činnosti s nimi spojené na základě ne méně příznivé, než jaký je přiznáván v podobných situacích investicím investorů jakéhokoli třetího státu.

2. Každá smluvní strana přizná těmto investicím po jejich založení zacházení ne méně příznivé, než jaké je přiznáváno v podobných situacích investicím vlastních investorů nebo investicím investorů kteréhokoli třetího státu, které je nejvýhodnější.

3. V souladu s právním řádem smluvních stran týkajícím se vstupu, pobytu a zaměstnávání cizinců:

- a) občané kterékoli smluvní strany budou moci vstupovat a pobývat na území druhé smluvní strany za účelem zřízení, rozvoje, řízení nebo konzultací o provozu investice, do které tito občané nebo investor smluvní strany, který je zaměstnává, vložili a/nebo se chystají vložit potřebnou část kapitálu nebo potřebnou hodnotu jiných zdrojů,
- b) společnosti zákonně ustavené v souladu s právním řádem jedné smluvní strany, které jsou investicemi investorů druhé smluvní strany, budou smět zaměstnávat řídící a technické pracovníky podle své volby bez ohledu na jejich státní příslušnost.

4. Ustanovení tohoto článku se nebude týkat těchto dohod uzavřených některou ze smluvních stran:

- a) týkajících se již existující nebo v budoucnu založené celní unie, oblastní hospodářské organizace nebo podobných mezinárodních dohod,
- b) jakékoli mezinárodní dohody nebo úmluvy týkající se zcela nebo převážně daní.

Článek III

Vyvlastnění a náhrada

1. Investice nebudou vyvlastněny, znárodněny nebo podrobeny přímo či nepřímo opatřením majícím stejný výsledek, s výjimkou opatření provedených ve veřejném zájmu, nediskriminačním způsobem, na základě zaplacení okamžité, adekvátní a efektivní náhrady a v souladu s právním postupem a obecnými principy zacházení uvedenými v článku II této dohody.

2. Náhrada musí odpovídat skutečné tržní ceně vyvlastněné investice v době, kdy se vyvlastnění uskutečnilo nebo stalo známým. Náhrada bude zaplacená bez odkladu ve směnitelné měně a bude volně převoditelná. V případě prodlení bude platba úročena.

3. Investorům kterékoli smluvní strany, jejichž investice utrpí na území druhé smluvní strany škody

v důsledku války, povstání, občanských nepokojů nebo jiných podobných událostí, bude druhou smluvní stranou poskytnuto zacházení ne méně příznivé, než jaké je poskytováno vlastním investorům nebo investorům jakékoli třetí země, které je nejvýhodnější, pokud jde o opatření přijatá v souvislosti s těmito škodami.

Článek IV

Převody

1. Každá smluvní strana povolí volně všechny převody vztahující se k investici a bez zbytečného prodlení do a ze svého území. Tyto převody budou zahrnovat zejména:

- a) výnosy,
- b) zisky z prodeje celé nebo části investice,
- c) náhrady podle článku III,
- d) splátky jistiny a úroků vyplývající z půjček sjednaných v souvislosti s investicemi,
- e) platby, mzdy a jiné náhrady občanům jedné smluvní strany, kteří získali na území druhé smluvní strany odpovídající pracovní povolení v souvislosti s investicí,
- f) platby související se sporem z investice.

2. Převody se provádějí ve volně směnitelné měně, v níž byla investice učiněna, nebo ve volně směnitelné měně, kterou investor schválil, kursem platným v den převodu.

Článek V

Subrogace

1. Je-li investice investora jedné smluvní strany pojištěna proti neobchodním rizikům systémem založeným právem, uzná druhá smluvní strana jakoukoli subrogaci pojišťovatele vyplývající z pojistné smlouvy.

2. Pojišťovatel nemůže vykonávat jiná práva než ta, která přísluší vykonávat investorovi.

3. Spory mezi smluvní stranou a pojišťovatelem budou řešeny v souladu s ustanoveními článku VIII této dohody.

Článek VI

Daně

Každá smluvní strana bude usilovat, pokud jde o její daňovou politiku, aby zajistila spravedlivé a nestranné zacházení s investicemi investorů druhé smluvní strany.

Článek VII

Konzultace

Smluvní strany budou souhlasit, na žádost jedné z nich, s okamžitou konzultací k řešení jakéhokoliv sporu týkajícího se Dohody nebo s diskusí týkající se výkladu nebo použití Dohody.

Článek VIII

Řešení sporů mezi jednou smluvní stranou a investorem druhé smluvní strany

1. Spory mezi jednou smluvní stranou a investorem druhé smluvní strany týkající se investice budou písemně notifikovány, včetně podrobné informace, smluvní straně, na jejímž území se nachází investice. Bude-li to možné, investor a dotyčná smluvní strana vyvinou úsilí, aby tyto spory byly v dobré víře vyřešeny konzultacemi a jednáním.

2. Nemohou-li být spory vyřešeny tímto způsobem, může být spor předložen podle volby investora:

- a) rozhodčímu soudu zřízenému ad hoc podle Pravidel rozhodčího řízení Komise OSN pro mezinárodní právo obchodní (UNCITRAL),
- b) Mezinárodnímu středisku pro řešení sporů z investic (ICSID), zřízenému Úmluvou o řešení sporů z investic mezi státy a občany jiných států,

kdýkoli po uplynutí jednoroční lhůty od vzniku sporu za předpokladu, že nebyl vynesen rozsudek, pokud dotyčný investor předložil spor k projednání soudu smluvní strany, která je stranou ve sporu.

3. Rozhodčí řízení bude založeno:

- a) na ustanovení této dohody,
- b) na vnitrostátním právním řádu smluvní strany, na jejímž území byla investice založena, včetně kolizních norem.

4. Rozhodčí nález je konečný a závazný pro všechny strany ve sporu. Každá smluvní strana se zavazuje vykonat rozhodčí nález v souladu se svým vnitrostátním právem.

Článek IX

Řešení sporů mezi smluvními stranami

1. Smluvní strany budou usilovat podle zásady dobré víry a ducha spolupráce o rychlé a spravedlivé řešení jakéhokoliv sporu týkajícího se výkladu nebo použití této dohody. V souladu s tím budou smluvní strany souhlasit s přímými a rozumnými jednáními, která povedou k takovému řešení. Nedospějí-li smluvní strany k dohodě ve lhůtě šesti měsíců od zahájení vzájemného sporu na základě jednání uvedené shora, může být na žádost kterékoli smluvní strany spor předložen rozhodčímu soudu složenému ze tří členů.

2. Do tří měsíců od obdržení žádosti jmenuje každá smluvní strana jednoho rozhodce. Tito dva rozhodci zvolí jako předsedu třetího rozhodce, který je příslušníkem třetího státu. Nejmenuje-li některá ze smluvních stran rozhodce v uvedené době, může druhá smluvní strana požádat předsedu Mezinárodního soudního dvora, aby provedl jmenování.

3. Nedohodnou-li se oba rozhodci na volbě před-

sedy ve lhůtě dvou měsíců po jejich jmenování, bude předseda jmenován na žádost kterékoli smluvní strany předsedou Mezinárodního soudního dvora.

4. Má-li v případech uvedených v odstavcích 2 a 3 tohoto článku předseda Mezinárodního soudního dvora překážku, která mu brání splnit uvedenou funkci, nebo je-li příslušníkem některé ze smluvních stran, provede jmenování místopředseda, a má-li také on překážku, která mu brání vykonat uvedenou funkci, nebo je-li příslušníkem některé ze smluvních stran, provede jmenování služebně nejstarší člen Mezinárodního soudního dvora, který není příslušníkem žádné smluvní strany.

5. Rozhodčí soud schválí procesní pravidla ve lhůtě tří měsíců od volby předsedy, která budou v souladu s ostatními ustanoveními této dohody a budou brát v úvahu obecně uznávaná pravidla mezinárodního rozhodčího řízení.

6. Rozhodčí soud přijme rozhodnutí většinou hlasů. Takové rozhodnutí bude konečné a závazné pro obě smluvní strany.

7. Každá smluvní strana ponese náklady svého rozhodce a svého zastoupení v rozhodčím řízení; náklady předsedy a ostatní náklady ponесou smluvní strany rovným dílem. Soud však může ve svém rozhodnutí určit, že větší část těchto nákladů ponese jedna z obou smluvních stran.

8. Spor nebude předložen podle ustanovení tohoto článku mezinárodnímu rozhodčímu soudu, jestliže spor ve stejném případě již byl předložen rozhodčímu soudu podle ustanovení článku VIII a dosud se nachází u tohoto soudu. Tomu nebrání zahájení přímých a rozumných jednání mezi oběma smluvními stranami.

Článek X

Vstup v platnost, trvání a ukončení

1. Tato dohoda vstoupí v platnost první den druhého měsíce, který následuje po dni, kdy si smluvní strany písemně vzájemně oznámily, že byly splněny ústavní náležitosti vyžadované v jejich zemích, zůstane v platnosti po dobu deseti let a bude platit nadále, dokud nebude její platnost ukončena v souladu s odstavcem 2 tohoto článku.

2. Každá smluvní strana může ukončit tuto dohodu roční písemnou výpovědí danou druhé smluvní straně na konci prvního desetiletého období nebo kdykoli poté.

3. Tato dohoda může být změněna písemnou dohodou mezi smluvními stranami. Jakákoli změna vstoupí v platnost poté, kdy si smluvní strany vzájemně oznámí, že byly splněny všechny vnitrostátní požadavky nezbytné pro vstup takové změny v platnost.

4. Na investice uskutečněné před ukončením platnosti této dohody se budou články I – IX vztahovat ještě deset let po ukončení její platnosti.

Na důkaz toho podepsaní zástupci, náležitě k tomu zmocnění, podepsali tuto dohodu.

Za Českou a Slovenskou Federativní Republiku:

Ing. Jozef **Bakšay** v. r.
ministr zahraničního obchodu

Za Tureckou republiku:

Ben **Akyol** v. r.
ministryně školství

Dáno v Ankaře dne 30. dubna 1992 v českém, tureckém a anglickém jazyce, přičemž všechna tři znění mají stejnou platnost. V případě rozdílu ve výkladu bude mít přednost anglický text.

188

SDĚLENÍ

Ministerstva zahraničních věcí

Ministerstvo zahraničních věcí sděluje, že dne 19. května 1997 byla v Praze podepsána Dohoda mezi vládou České republiky a Švýcarskou spolkovou radou o výměně stážístů.

Dohoda na základě svého článku 10 odst. 1 vstoupila v platnost dnem 6. června 1997.

České znění Dohody se vyhláší současně.

DOHODA

mezi vládou České republiky a Švýcarskou spolkovou radou o výměně stážístů

Vláda České republiky a Švýcarská spolková rada (dále jen „smluvní strany“),

vedeny přáním dále rozvíjet vzájemnou spolupráci,

se dohodly takto:

Článek 1

1. Tato dohoda stanovuje podmínky pro výměnu občanů České republiky s trvalým pobytem na území České republiky a občanů Švýcarské konfederace (dále jen „stážísté“), kteří budou na omezenou dobu zaměstnávání ve svém oboru ve druhém státě (dále jen „hostitelská země“) za účelem zdokonalování svých odborných a jazykových znalostí.

2. Stážísté mohou být zaměstnávání ve všech povoláních, jejichž výkon není pro cizince podle právních předpisů hostitelské země omezen. V případě povolání, pro jejichž výkon se vyžaduje zvláštní povolení, je nutno takovéto povolení získat.

Článek 2

Stážísté nesmí být mladší 18 let a neměli by být zpravidla starší 35 let a musí mít ukončené odborné vzdělání.

Článek 3

1. Povolení k zaměstnání stážístů se zpravidla uděluje na dobu 12 měsíců. Povolení může být prodlouženo nejdéle na 18 měsíců; pracovní smlouvy se proto uzavírají na dobu určitou.

2. Povolení k zaměstnání stážístů se uděluje v souladu s právními předpisy hostitelské země. Povolení ke vstupu na území, pobytu a výjezdu a výdělečné činnosti se uděluje také v souladu s právními předpisy hostitelské země.

3. Žádost o povolení k zaměstnání nebo o zprostředkování zaměstnání podá stážísta u úřadu příslušného k provádění Dohody ve státě svého trvalého pobytu (článek 9). Tento úřad ověří, že žádost splňuje

všechny náležitosti, a poté ji neprodleně postoupí úřadům hostitelské země.

4. Zprostředkování zaměstnání, stejně tak jako všechny formality spojené s povolením k zaměstnání stážisty, je bezplatné. Sazby a poplatky související se vstupem a pobytem na území hostitelské země se však hradí.

Článek 4

Povolení k zaměstnání stážistů vydávaná v rámci schváleného počtu podle článku 7 odst. 1 této dohody se udělují bez ohledu na situaci na trhu práce hostitelské země.

Článek 5

Stážisté nesmějí vykonávat žádnou jinou výdělečnou činnost anebo přijmout jiné zaměstnání, než pro které jim bylo uděleno povolení. Příslušný úřad může v odůvodněných případech schválit změnu pracovního místa.

Článek 6

1. Zaměstnávání stážistů a zdaňování jejich pracovních příjmů se řídí právními předpisy hostitelské země.

2. Povolení k zaměstnání stážisty bude uděleno pouze tehdy, když dohodnuté podmínky zaměstnání budou v souladu s právními předpisy uvedenými v odstavci 1 tohoto článku.

3. Pracovní smlouva musí mimo jiné upravovat příjmy z pracovní činnosti při dodržení existujících tarifů běžně používaných pro dané profese a v daném místě.

Článek 7

1. Každý stát může v průběhu kalendářního roku přijmout 100 stážistů.

2. Dohodnutý počet stážistů lze plně vyčerpat bez ohledu na počet stážistů, kteří na základě této dohody v hostitelské zemi již pobývají. Nebude-li dohodnutý počet stážistů jednou ze smluvních stran vyčerpán, nemůže druhá smluvní strana na základě této skutečnosti dohodnutý počet stážistů omezit. Neudělená povolení k zaměstnání stážistů v kalendářním roce se nemohou převádět do následujícího kalendářního roku. Prodloužení povolení k zaměstnání stážisty po-

dle článku 3 této dohody se nepovažuje za nové přijetí stážisty.

3. Změna počtu stážistů pro následující kalendářní rok může být dohodnuta nejpozději do 1. července běžného kalendářního roku písemně příslušnými úřady.

Článek 8

Občané států obou smluvních stran, kteří mají zájem o zaměstnání jako stážisté, si zaměstnání v hostitelské zemi vyhledávají v prvé řadě sami. Příslušné úřady mohou zájemce při hledání zaměstnání podpořit vhodnými opatřeními.

Článek 9

Příslušnými úřady pro provádění této dohody jsou:

v České republice – Ministerstvo práce a sociálních věcí/Správa služeb zaměstnanosti v Praze ve spolupráci s úřady práce;

ve Švýcarské konfederaci – Ministerstvo hospodářství/Spolkový úřad pro průmysl, živnosti a práci v Bernu.

Článek 10

1. Tato dohoda vstupuje v platnost dnem obdržení poslední nóty, kterou smluvní strany potvrzují splnění vnitrostátních náležitostí nezbytných pro vstup Dohody v platnost.

2. Tato dohoda se sjednává na dobu neurčitou. Každá ze smluvních stran může Dohodu kdykoliv písemně vypovědět. Výpověď musí být podána s dodržením šestiměsíční výpovědní lhůty s tím, že její účinnost nastane k 1. lednu kalendářního roku.

3. V případě výpovědi této dohody zůstávají povolení k zaměstnání stážistů vydaná podle této dohody v platnosti. Práva a povinnosti vyplývající ze zaměstnání stážisty nebudou ukončením platnosti Dohody dotčeny.

Dáno v Praze dne 19. května 1997 ve dvou původních vyhotoveních, každé v jazyce českém a německém, přičemž obě znění mají stejnou platnost.

Za vládu České republiky:

Ing. Jindřich Vodička v. r.
ministr práce a sociálních věcí

Za Švýcarskou spolkovou radu:

Walter Fetscherin v. r.
mimořádný a zplnomocněný velvyslanec

OPATŘENÍ ÚSTŘEDNÍCH ORGÁNŮ

OPATŘENÍ

Ministerstva financí

ze dne 5. srpna 1997,

jímž se určují emisní podmínky Dluhopisu České republiky, 1997 – 2002, 12,20 %

Ministerstvo financí v souladu s § 19 zákona č. 530/1990 Sb., o dluhopisech, a § 4 zákona č. 315/1996 Sb., o státním rozpočtu České republiky na rok 1997, určuje emisní podmínky Dluhopisu České republiky, 1997 – 2002, 12,20 %:

1. Základní charakteristika dluhopisů:

Emitent: Česká republika zastoupená Ministerstvem financí

Název: Dluhopis České republiky, 1997 – 2002, 12,20 %

Zkrácený název: ČR, 12,20 %, 02

Pořadové číslo emise: 18

Jmenovitá hodnota: Kč 10 000

Forma dluhopisu: cenný papír na doručitele

Podoba dluhopisu: zaknihovaný cenný papír

Datum emise: 15. srpna 1997

Datum splatnosti: 15. srpna 2002

Doba splatnosti: 5 let

Úrokový výnos: kupon s pevnou úrokovou sazbou 12,20 % p. a.

Zdanění úrokových výnosů: podle právních předpisů České republiky

ISIN: CZ 0001000491.

2. Dluhopisy jsou vydávány podle § 4 zákona č. 315/1996 Sb., o státním rozpočtu České republiky na rok 1997.

3. Dluhopisy znějí na doručitele a jsou vydávány v zaknihované podobě. Evidenci majitelů vede Středisko cenných papírů.

4. Dluhopisy mohou nabývat právnícké a fyzické osoby se sídlem nebo bydlištěm na území České republiky i v zahraničí. Repatriace výnosů a splacené jmenovité hodnoty do zahraničí budou prováděny dle právních předpisů České republiky.

5. Dluhopisy jsou veřejně obchodovatelné a budou kótovány na Burze cenných papírů Praha. Převoditelnost dluhopisů ve Středisku cenných papírů začíná dnem připsání dluhopisů na účty prvních majitelů. Posledním dnem, kdy bude docházet k převodům cenných papírů na účtech majitelů ve Středisku cenných papírů, je 15. červenec 2002.

6. Dluhopisy jsou úročeny pevnou úrokovou sazbou ve výši 12,20 % p. a. Úrokové výnosy jsou vypláceny jedenkrát ročně, a to vždy k 15. srpnu příslušného roku. Případně-li den výplaty výnosu na den pracovního klidu, bude výplata provedena

první následující pracovní den bez nároku na výnos za toto odsunutí platby.

7. Rozhodný den pro výplatu výnosu z dluhopisu předchází o jeden měsíc dnu splatnosti výnosu z dluhopisu. Datum ex-kupon je den následující po rozhodném dnu a je stanoveno na 16. července. Úrokové výnos obdrží vždy investor, který je majitelem dluhopisu 15. července každého roku. Úrokový výnos za první rok obdrží investor, který je majitelem dluhopisu 15. července 1998.

8. Výpočet poměrné části úroku probíhá na bázi jednoho roku o 360 dnech a 12 měsíců po 30 dnech (BCK – standard 30E/360). Poměrná část úrokového výnosu je do ceny dluhopisu započítávána od data emise.

9. Primární prodej dluhopisů bude proveden formou výnosové aukce pořádané Českou národní bankou pro skupinu přímých účastníků dne 5. srpna 1997. Další investoři se mohou aukce zúčastnit prostřednictvím přímých účastníků. Oznámení o aukci a seznam přímých účastníků budou zveřejněny.

10. Celkový objem emise dluhopisů bude určen výsledkem aukce. Emise může být za stejných emisních podmínek znovu otevřena.

11. Ministerstvo financí prohlašuje, že dluží každému majiteli dluhopisu jmenovitou hodnotu dluhopisu. Dluhopisy budou spláceny ve jmenovité hodnotě ke dni 15. srpna 2002. Tímto dnem také končí úročení dluhopisů. Jmenovitá hodnota dluhopisu spolu s posledním úrokovým výnosem bude vyplacena investorovi, který je majitelem dluhopisu dne 15. července 2002.

12. Veškerá práva plynoucí z dluhopisů se promlčují uplynutím deseti let od data splatnosti (§ 23 zákona č. 530/1990 Sb., o dluhopisech, ve znění pozdějších předpisů).

13. Ministerstvo financí se zavazuje, že zabezpečí výplatu úrokových výnosů z dluhopisů a splatí jmenovitou hodnotu dluhopisů jejich majitelům podle těchto emisních podmínek. Platebním místem je Investiční a Poštovní banka, a. s. Platební místo zveřejní způsob, jakým budou výplata kuponu a splacení jmenovité hodnoty provedeny.

14. Dluhopisy jsou přímými, nepodmíněnými a nepodřízenými závazky České republiky, které jsou na stejné úrovni se všemi ostatními existujícími i budoucími přímými, nepodmíněnými a nepodřízenými závazky České republiky.
15. Oznámení pro veřejnost týkající se těchto dluhopisů budou publikována v Hospodářských novinách nebo jiném obdobně zaměřeném deníku, běžně dostupném v České republice.
16. Tyto emisní podmínky mohou být přeloženy do cizích jazyků. Dojde-li k rozporu mezi různými jazykovými verzemi emisních podmínek, bude rozhodující verze česká.

Ministr:

Ing. **Pilip** v. r.

Vydává a tiskne: Tiskárna Ministerstva vnitra, p. o., Bartůňkova 4, pošt. schr. 10, 149 01 Praha 415, telefon (02) 792 70 11, fax (02) 795 26 03 – **Redakce:** Ministerstvo vnitra, Nad Štolou 3, pošt. schr. 21/SB, 170 34 Praha 7-Holešovice, telefon: (02) 37 69 71 a 37 88 77, fax (02) 37 88 77 – **Administrace:** písemné objednávky předplatného, změny adres a počtu odebíraných výtisků – MORAVIAPRESS, a. s., U Póny 3061, 690 02 Břeclav, telefon 0627/305 161, fax: 0627/321 417. Objednávky ve Slovenské republice přijímá a titul distribuuje Magnet-Press Slovakia, s. r. o., Teslova 12, 821 02 Bratislava, tel./fax: 00421 7 525 46 28, 525 45 59. **Roční předplatné** se stanovuje za dodávku kompletního ročníku včetně rejstříku a je od předplatitelů vybíráno formou záloh ve výši oznámené ve Sbírce zákonů. Závěrečné vyúčtování se provádí po dodání kompletního ročníku na základě počtu skutečně vydaných částek (první záloha činí 2300,- Kč) – Vychází podle potřeby – **Distribuce:** celoroční předplatné i objednávky jednotlivých částek – MORAVIAPRESS, a. s., U Póny 3061, 690 02 Břeclav, telefon: 0627/305 179, 305 153, fax: 0627/321 417. – **Drobný prodej** – **Benešov:** HAAGER – Potřeby školní a kancelářské, Masarykovo nám. 101; **Bohumín:** ŽDB, a. s., technická knihovna, Bezručova 300; **Brno:** GARANCE-Q, Koliště 39, Knihkupectví ČS, Kapucínské nám. 11, Knihkupectví M. Ženíška, Květinářská 1, M.C.DES, Cejl 76, SEVT, a. s., Česká 14; **České Budějovice:** Prospektum, Kněžská 18, SEVT, a. s., Krajinská 38; **Hradec Králové:** TECHNOR, Hořická 405; **AUTOŠKOLA,** Pospíšil Jaroslav, Velké nám. 132; **Chomutov:** DDD Knihkupectví-Antikvariát, Ruská 85; **Jihlava:** VIKOSPOL, Smetanova 2; **Kadaň:** Knihařství – Příbík, J. Švermy 14; **Kladno:** eL VaN, Ke Stadionu 1953; **Klatovy:** Krameriovo knihkupectví, Klatovy 169/I.; **Kolín 1:** Knihkupectví U Kašků, Karlovo nám. 46; **Liberec:** Podještědské knihkupectví, Moskevská 28; **Most:** Kniha M + M, Lipová 806, Knihkupectví Růžička, Šerifková 529/1057; **Olomouc:** BONUM, Ostružnická 10, Tycho, Ostružnická 3; **Ostrava:** LIBREX, Nádražní 14, Profesio, Hollarova 14, SEVT, a. s., Dr. Šmerala 27; **Pardubice:** LEJHANEK, s. r. o., Sladkovského 414, Knihkupectví Z. Petrová, Pasáž Sv. Jana a Za Pasáží; **Plzeň:** ADMINA, Úslavská 2, EDICUM, Vojanova 45, Technické normy, Lábkova pav. č. 5; **Praha 1:** ALBERTINET, Revoluční 1/655, FIŠER-KLEMENTINUM, Karlova 1, LINDE Praha, a. s., Opletalova 35, NADATUR, Hybernská 5, PROSPEKTRUM, Na Poříčí 7; **Praha 2:** B. Wellemínová, Dittrichova 13; **Praha 4:** Abonentní tiskový servis, Zdiměřická 1446/9, PROSPEKTRUM, Nákupní centrum, Budějovická, SEVT, a. s., Jihlavská 405; **Praha 5:** SEVT, a. s., E. Peškové 14; **Praha 6:** PPP – Staňková Isabela, Verdunská 1; **Praha 8:** JASIPA, Zenklova 60; **Praha 10:** BMSS START, areál VÚ JAWA, V Korytech 20; **Přerov:** Knihkupectví EM-ZET, Bartošova 9; **Příbram:** VEMA, Korecká Blanka, Čechovská 138; **Sokolov:** Arbor Sokolov, a. s., Nádražní 365; **Šumperk:** Knihkupectví D-G, Hlavní tř. 23; **Teplice:** L + N knihkupectví, Kapelní 4; **Trutnov:** Galerie ALFA, Bulharská 58; **Ústí nad Labem:** 7 RX, s. r. o., Mírová 4; **Zábřeh:** Knihkupectví PATKA, Žižkova 45; **Zlín-Louky:** INFOSERVIS, areál Telekomunikačních montáží; **Zlín-Malenovice:** Ing. M. Kučeřík, areál HESPO; **Znojmo:** Knihkupectví Houdková, Divišovo nám. 12; **Žatec:** Prodejna U Pivovaru, Žižkovo nám. 76. **Distribuční podmínky předplatného:** jednotlivé částky jsou expedovány neprodleně po dodání z tiskárny. Objednávky nového předplatného jsou vyřizovány do 15 dnů a pravidelné dodávky jsou zahajovány od nejbližší částky po ověření úhrady předplatného nebo jeho zálohy. Částky vyšlé v době od zaevidování předplatného do jeho úhrady jsou doposílány jednorázově. Změny adres a počtu odebíraných výtisků jsou prováděny do 15 dnů. **Reklamac:** informace na tel. čísle 0627/305 168. V písemném styku vždy uvádějte IČO (právnícká osoba), rodné číslo (fyzická osoba). **Podávání novinových zásilek** povoleno Českou poštou, s. p., Odštěpný závod Jižní Morava Reditelství v Brně č. j. P/2-4463/95 ze dne 8. 11. 1995.